

JACK LONDON

(D. 12 Ocak 1876, San Francisco ney'dir. Astrolog olan babası tarafından terk edildikten sonra Oackland'da (California) annesinin ve London soyadını aldığı üvey babasının yanında yetişti. On dört yaşında, yoksulluktan kurtulma ve maceralara atılma hevesiyle okulu bıraktı. San Francisco Körfezi'nde istirdiye korsanlığı yaparak ve sahil koruma devriyesinde çalışarak geçimini sağladı. Tayfa olarak çalıştığı bir gemiyle Japonya'ya gitti.

London, 1893'teki ekonomik kriz sonrasında yük trenleri ile ülkeyi dolaşarak mitingler düzenleyen işsizler ordusuna katılıp, ABD'nin hemen her yerini dolaştı. Bir süre hapis yattı ve 1894'te militan bir sosyalist oldu. Boston'da Darwin, Marx ve Nietzsche'nin eserleriyle tanışan yazar, 1896 Nisi'ne girdi; ancak, bir yıl sonra okulu bıraktı ve Klondike'ta altın arayanlara katıldı. 1898'de döndüğünde, gene yoksul ve işsiz olan Jack London, şansını yazarlıkta denemeye karar verdi.

Kendisine günlük bir program hazırlayarak baladlar, soneler, anekdotlar, korku ve serüven öyküleri yazmaya başladı. Otobiyografik romanı Martin Ederida da (1909) belirttiği gibi, yazar olabilmek için büyük bir iyimserlikle çalıştı. İlk kitabı The Son of the Wolfla (Kurt Kanı; 1900) geniş bir okur kitlesine ulaşan London, art arda pek çok kitap ya6kültürel coğrafyasını temsil ederken Doğu Yakası kaybetmişlerin cehennem çukurunu oluşturmaktadır. Bu cehenneme Jack London, hemen yüzyılın başında (1902) bir iniş denemesi yapar; kılık kıyafetini değiştirir; eski bir denizci kimliğinde oradaki hayatın "içine karışır" ya da karışmış olur. Burada yeri gelmişken edebiyat tarihinin ironik bir ilişkisinden ya da edebiyatın "cilvesinden" söz etmek gerekir diye düşünüyorum. Alt sınıfların, aşağı katmanların hayatı, "ikinci kültür" dünyası, edebiyatta kendine gerçek anlamda ilk kez 19. yüzyılın ikinci yansında, bir "işçi edebiyatı" oluşturma çabalan içinde ifade alanı bulmuş, yüzyılın sonuna doğru (1870'lerden itibaren) kısa erimli bir "naturalist" akım, edebiyatın gelenekselkültürel çevre, naturalist edebiyatın sınırlarını belirler. kapitalist) düzenden hınçlanla, aynen kendisinden yirmi otuz yıl sonra Jack London'ın yapacağı gibi, elinde kâğıt kalem, Paris'in, işçi dünyalarının, alt sınıfların "mıntıklarında" dolaşp durur. Genelevler, maden ocaklarının derinlikleri, meyhaneler, garlardaki taşımacılar, onun gözleminin odaklandığı parça dünyalardır. Ama bu "giriş" o gün bu gün, bu dıştan gelen iyi yürekli burjuvalar ya da politik angajmanı "sol" olan her yelpazedeki "yazar" için, hep sorunlu olmuş, bir "casusluk" durumu, yabancı, dış bir gözü temsil etme durumu, bir yapaylık, eğretilik hissi kendini duyurmuş olmalıdır. Çünkü "yanına ginenen", "kendi cehennemine inilen", ötekinin bu çukurda gönlü iscak kadar çoktur. Hemen geçen yüzyılın başında İngiltere'nin başkentinin "karnına" inen yazar, gerek yazılış yöntemi gerekse içeriği bakımından oldukça aşımış sayılabilecek bu metinle hâlâ suratımıza bir yumruk indirmeyi başarmaktadır.

London için 'uçurumların' izbe, harabe tabanları, sefaletin ekonomik cehennemlerini oluşturmaktadır; kişi, güçlü bir akıntıyla bu çukura dökülmüş, bir daha da oradan çıkamamıştır ve kendinden sonraki kuşakların da dünyası artık bu uçurum tabanlarında kurulup bozulur. London'ın anlattığı Doğu Yakası, yutulana yakalayan ama geri kusmayan bir kursak, bir işkembe gibidir; istismar edilmiş, sömürülmüş, yoksullaştınlmış insanlar burada sefaletlerini katlamaktan başka bir şey yapamazlar; umutsuzluk, hayal kırıklığı ve maddi manevi pislik içinde debelenip dururlar. Üstelik dönem, yukarıda da belirttiğimiz gibi, İngiliz İmpara910winci bir sosyal mücadele yorumu ile kaynaştınp, Nietzsche'nin üstün insan çağnsmı anımsatan yollamalar ile desteklediği anlamına gelen hatırlatmalar yapmıştık. 20. yüzyılın başında, ilginçtir, London için, uygarlığın kaleleri olan kentlerdeki hayat ile doğa içindeki hayat arasında mücadele zorunlu12sı'nda yaşaması, buradaki hayat hakkında gerçekçi bir bakış edinmemizi sağlıyor gene de. Ama işte bu bakış, bugün kitabı okurken, geçmişin o korkunç yaşama şartlan hakkında "tarihsel" bir bilgi olarak mı kalıyor, yoksa, VII. Edward'in ihtişam ve sefaleti bir arada yaşatan dünyasından günümüze nelerin değişebildiği sorusunu bize sordurarak bizi düşünmeye mi yöneltiyor?

Zenginlik, ihtişam, refah, bolluk, ne dersek diyelim, karşı uçta sefalet ve yoksulluğu üretmeden gerkine benzetilebilecek bir tutumla girdim. Oraları, görmemiş olanların öğretilerindense, ya da daha önce gidip orayı görmüş olanların sözlerine bağlı kalmaktansa, kendi gözlerimle görmek istedim. Ayrıca, yeraltı dünyasındaki hayatı ölçmek için belirli ve basit bir ölçütüm vardı. Oradaki yaşam, daha çok yaşama, fiziksel ve ruhsal sağhğa yöneliyorsa iyiydi; daha az yaşama, yaralanmış, güdükleştiril18 öhhö21luğ'unun yolunu tuttum ve orada sonunda, kendisiyle "iş yapabileceğim" birini buldum. Mırın kırın etmek, kaşları kaldırmak, açıkça kuşkulananmak ya da anlamsız şaşkınlık yoktu. Birinci dakikada kendimi tanıtıp projemi açıkladım, düşüncelerimi ilke olarak kabul ettirdim. İkinci dakikada yaşımı, boyumu ve kilomu sorarak beni baştan aşağı süzdü. Ve üçüncü dakikada, el sıkışıp ayrılırken, "Tamam Jack, seni unutmayacağım gibi izini de kaybetmeyeceğim," dedi.

Sonunda rahat bir soluk alabilmişim. Ar saklaşmış insanlardı. Kilometrelerce, tuğla yapıların, bakımsızlığın ve sefaletin kol gezdi2425dir. Bir kere ayağındaki pantolona kim olsa beş şilin verir, ayakkabılarına gelince en azından iki şilin altı peni eder. Ceketine, şapkana, ateşçi fanilana ve diğerlerine ise söyleyecek bir şey yok."

"Aldığım mallara kaç para verirsin?" diye sordum aniden. "Sana bu eşyalar için on şilin ödedim, şimdi sekiz şilin verirsen geri satarım. Ne dersin ha?"

Ama o sırtıp başını salladı. Ben sıkı bir pazarlık yaptığımı sanmama rağmen, karşıma27kadaş"tım; bu sözde, bir güzellik ve içtenlik, başka hiçbir kelimedede olmayan bir sıcaklık ve bir yakınlık vardı.

İ'nin hiçbir zaman tadamadığı bir zevki yaşattı. O Avrupa'ya gelen Amerikalı gezgin, Lidya Kralı Kresus kadar zengin değilse, çok kısa bir süre içinde kendini, gün doğumundan batımikilerle eşitlik temelinde karşılaşma fırsatını elde ettim. Evet, daha gün sona ermeden masaları toplamaya başlamıştım; atının dizginlerini tuttuğum için karşılığında avucuma bir peni sıkıştıran bir beyefendiye, büyük bir minnettarlıkla, "Çok teşekkür ederim, bayım," diyordum.

Yeni kılığımın üzerimde yaptığı öbür değişiklikleri de keşfettim. Kalabalık caddelerde karşıdan karşıya geçerken, üzerime gelen arabalardan kendimi korumak için daha hızlı hareket etmek zorunda kaldığımı fark ettim. Üzerimdeki elbiselerimin hayatımı ucuzlattığı büyük ölçüde dikkatimi çekmişti. Daha önceleri, polise yol sorduğumda, genellikle, "Oto30

right'm da böyle bir orta hizmetçisi vardır. Bunu iyi biliyorum, çünkü dünyanın bu belirli köşesinde tanıdığım ilk kişi böyle bir orta hizmetçisiydi.

Johnny Upright'ın evine geldiğimde beni karşılayan "orta hizmetçisi" oldu. Şimdi dikkatinizi çekmem gerekir ki, bu kadının hayattaki konumu oldukça acınacak ve rezil bir haldedir, ama bana acıma dolu bir bakışla hor görerek baktı. Davranışlarından açıkça konuşmamızı kısa tutmak istediği anlaşılıyordu. Günlerden pazardı; Johnny Upright evde yoktu ve bu nedenle de yapılabilecek bir şey yoktu. Oysa ben direndim ve yapılabilecek bir şeyler olup olmadığı konusunda tartışmaya başladım. Sonunda Bayan Upright kapıda göründü ve yüzüme bile bakmadan, kapıyı neden hemen kapatmadı diye kızı azarladı.

Hayır, Johnny Upright evde yoktu, üstelik pazar günleri kimseyi kabul etmezdi. Bu çok kötü. Ben iş mi arıyordum? Hayır, tam tersine; gerçekte, onun da çıkarma olabilecek bir iş konusunda Johnny Upright'ı görmeye gelmişim.

Kapıdaki kadınların ifadeleri birden değişti. Aradığım beyefendi kilisedeydi, ama bir saate kadar eve dönmüş olacaktı. O zaman da onu görmek mümkündü.

33riyle hiç ilgilenmeyecek ve onun suçlu biri olduğunu düşünmeyecekti.

Adamın iki kızı, ondan önce kiliseden döndüler; Pazar giysileri içinde gerçekten hoş kızlardı. Ne var ki kenar mahalle güzellerini tanımlayan sıska ve narin bir güzellikti bu; gün

35tacak bir şekilde vurdu. "Kızlar dün senin bir parça ekmek istemek için geldiğini düşünmüşler! Ha! Ha! Ha! Ha!"

Kızlar gözlerini kırpıştırarak yanakları al al öfkeyle inkâr ettiler. Sanki yırtık pırtık giysiler içinde bir adamın hiç de yoksul olmayabileceğini ayırt edebilmek onlar için çok kolay bir şeymiş gibi.

Sonrasında ekmek ve marmelat yerken birbirine zıt kutuplan olan bir oyun başladı: Kızlar yanlışlıkla bir dilenci sanılmamın bana yapılmış bir hakaret olduğunu varsayıyorlar, babalan ise benim dilenci sanılmayı başaracak kadar akıllı olmama iltifatlar yağıyor36

Amerikalı yazar (18423738

• Krup: Akut, üst solunum yolu enfeksiyonu. right'in sokağında tuttuğum odama döndüm. Karımı, çocuklarımı ve kiracılarımı bu odada yerleştireceğim yerleri düşünmeye başlayınca kafam gittikçe karışmaya başladı ve sonunda odayı bütünüyle göremeyecek hale geldim. Genişliği insanı dehşete düşürüyordu. Haftada altı şiline tuttuğum oda bu olabilir miydi? İmkânsız! Ama pansiyoncu kadın rahat olup olmadığını öğrenmek için kapıya vurup içeri girdiğinde kuşkularımı dağıttı.

"Ah, evet, efendim," dedi, sorduğum soruya karşılık olarak. "Bu sokak son kalan sokaklardan biri. Sekiz on yıl önce bütün sokaklar burası gibiydi ve insanlar oldukça saygıdeğerti. Ama buraya akın edenler bizim gibileri buralardan sürüp çıkardılar. Şimdi bu sokakta oturanlar o eskilerden geri kalanlar. Çok korkunç, efendim!" Sonra da bu bölgeye yapılan sonu gelmez akının mahalledeki ev kiralarını nasıl yükselttiğini ve bu arada da her şeyin değerini düşürdüğünü anlattı.

"Görüyorsunuz ya, efendim, bizim gibiler, diğerleri gibi kalabalığa pek alışkın değildir. Daha fazla yere ihtiyacımız var. Bizim sadece bir aile olarak yaşayabildiğimiz böyle bir evtırmadığı için burada kalabildik. Ama bir gün gelir, satabilir ya da ölebilir, ki bu da bizim için aynı kapıya çıkar. Varsayalım ki, evi para canlısı birisi aldı, asmalarımın bulunduğu arka taraftaki toprak parçasına bir izbe yaptırdı, eve ekledi ve odalarını da isteyene kiracı42nncaya kadar da benimle fazla ilgilenmedi. Beklediğim sonuç elde edilmişti.

* İranlı filozof, şair ve matematikçi (104743çırmadı. Evi de seviyor. Hatta kimi zaman şimdiye kadar oturduğu yerler içinde en iyisiyordur," diye ima ettim.

"Tanrı inandırсын, para biriktirdiği falan yok! Aslında kazandığı parayla da başka bir yerde daha rahat yaşayamaz."

Kadının bu sözleri üzerine ben o uçsuz bucaksız Batı'mı düşündüm. Sınırsız gökyüzü altında, binlerce Londra'ya yetecek kadar sınırsız temiz havası olan Batı'mı. Oysa buradaki namuslu ve güvenilir adam bir

gece bile işine gitmeyi ihmal etmemişti; tutumlu ve dürüsttü, iki adamla birlikte bir odada oturuyor, bunun için haftada iki buçuk şilin ödüyordu ve yaşadığı bütün deneyimlerden sonra da bunun sürdürebileceği en iyi yaşam olduğu hükmüne varıyordu! Ben de, cebimdeki on şilin verdiği güçle, eski püskü elbiselerimle aralana katılacak ve onların yanında yatacaktım. İnsanın ruhu yalnızdır, ama kimi zaman bir odada üç yatak varken daha da yalnız olabilir ve cebinde on şilini olan biri, yabancı insanların arasına kabul ediliyordu.

"Ne kadar zamandır buradasın?" diye sordum.

"On üç yıl oluyor, efendim; odayı beğenmediniz mi?"

Konuşurken, ayaklarını sürüye sürüye ağır ağır kiracıları için yemek pişirdiği küçük mutfakta dolaşıyordu.

İçeri ilk girdiğimde de, hummalı bir şekilde çalışmaktaydı, sohbetimiz sırasında da oturmadı. Hiç kuşkusuz meşgul bir kadındı. "Beş buçukta kalkıyor,"

tırdı. Görünüşe göre cebimdeki bütün param olan bir şilin kadar bozukluğu çıkarıp yatak için bir kenara altı peni ayırdım; kalan altı peniyi de daha fazla içki içmek için bir kenara koydum. O ise bir şilin tamamıyla içki içmemizi önerdi.

"Benim arkadaş dün gece birileriyle fena dalaştı," diye açıkladı. "Aynasızlar da onu alıp götürdüler. İstersen bu gece yanımda kalabilirsin. Ne dersin?"

"Tamam," dedim, bir şilinlik birayla kendimizi ıslattıktan, sefil bir sığınakta sefil bir yatakta geceyi geçirdikten sonra onun nasıl bir adam olduğunu iyice öğrenmişim. Bir bakıma Londralı alt sınıf işçilerini temsil ediyordu ki, sonraki deneyimlerim bunu doğruladı.

Londra doğumluydu, kendinden önce babası da ayyaştı, itfaiyecilik yapmıştı. Çocukluğunda evi, sokaklar ve rıhtımlar olmuştu. Okumayı hiçbir zaman öğrenememiş, buna hiç ihtiyaç da hissetmemişti; okumak boşuna ve yararsız bir beceriydi, en azından kendi sosyal durumundaki bir adam için.

Bir annesi, sürüyle yaygaracı erkek ve kız kardeşleri vardı. Hepsi de iki odaya tıkmış47

sa hiçbir şey, para yok. Sana dört pound on şilinle nelere sahip olacağımı bırak da anlatayım: Devamlı hır gür çıkaran bir kadın, bağ5051balasalar bile, hayat orada öylesine ucuzdur ki, çabalan kendiliğinden yok olur.

Dünyanın çarkları onların üzerinde döner, ama onlar çarka katılıp bir pay almaya aldırılmazlar. Zaten buna katılmak ellerinde de değildir. Üstelik, dünyanın dönen çarklarının onlara ihtiyacı da yoktur. Çok

kalabalıktırlar, uygun değildirler, yukarı çıkmak için uçurumun dik kenarlarına yapışır ve daha aşağıya kaymamak için çılgınca mücadele ederler.

Kısacası, Londra Uçurumu uçsuz bucaksız bir mezbahadır. Her geçen yıl, her geçen onyıllar boyunca taşra İngilteresi, merkeze güçlü bir yaşam nehri olarak akar. Bunlar sadece kendilerini yenileyememekle kalmazlar, üçüncü kuşaktan sonra yok olmaya mahkûmdurlar. İşinin ehli uzmanlar, babaları ve büyükbabaları Londra'da doğmuş olan Londralı bir işçinin bu konuda çok nadir bulunur bir örnek olduğunu iddia ediyorlar.

Bay A. C. Pigou, "yok olan onda biri" meydana getiren yaşlı yoksulları ve onlardan geriye kalanları Londra'nın nüfusunun yüzde 7,5'ünü oluşturduğunu söylüyor. Bu da desinin muhtan Bay Francis Birch de, merhumun söz konusu odada 35 yıldır oturduğunu bildirmiştir. Tanık, ayın Tinde çağıldığı zaman yaşlı kadını çok korkunç bir durumda bulmuş, ceset kaldırdıktan sonra ambulans ve sürücü dezenfekte edilmek zorunda kalmış. Dr. Chase Fennell, ölümün yatakta yatmaktan oluşan yaralar sonucu kan zehirlenmesine, ihmal ve dikkatsizliğe ve çevre pisliğine bağlı olarak gerçekleştiğini söylemiş ve bunu kabul eden jüri, kadının gömülmesi için izin vermiştir."

Kadının ölümündeki olayda en şaşırtıcı olan yan, ilgililerin bu olaya bakışlarındaki ve karar verişlerindeki kendini beğenmiş gönül rahatlığıdır. Yetmiş yedi yaşındaki ihtiyar bir kadının ihmal ve dikkatsizlik sonucu öldüğü şeklinde bir hüküm vermek, bu olaya çok

541895). semletici bir uyuşukluk havası sızdırır. Dine boş vermişlerdir. Görünmez Olan onlara ne dehşet ne de sevinç verir. Görünmez Olan'ın farkında bile değildirler. Varoluştan tek istedikleri, ya da istemeyi hayal ettikleri şey, tok bir karın, akşamları bir pipo ve düzenli içebilecekleri içkidir.

Eğer hepsi bu kadar olsaydı bir sorun kalmazdı; ama hepsi bu kadar değil. İçlerine battıkları bu tatmin edici uyuşukluk, ölümü önceleyen ölümcül bir hareketsizliktir. İlerleme yoktur. Onlar için ilerleme olmaması da gerisingeriye Uçurum'a yuvarlanmaları anlamına gelir. Kendi hayatlarında düşmeye başlamış olabilirler, ama bu düşüşün tamamlanmasını çocuklarına ve çocuklarının çocuklarına bırakırlar. Burada yaşayanlar hayattan istediklerinin her zaman daha azını elde ederler; o kadar az şey isterler ki, zaten az olan şeyden daha azı onları kurtaramaz.

Gerçekte kent yaşamı insan için doğal olmayan bir yaşamdır; ama Londra'nın kent yaşamı o kadar doğal olmayan bir yaşamdır ki, ortalama bir kadın ya da erkek işçi buna dayanamaz; kafa ve beden durmaksızın çalışmanın zayıflatıcı etkisiyle çökertilir. Ahlaki ve fiziksel dayanıklılık yıkılır; toprakla uğraşmaktan daha yeni çıkmış dayanıklı bir işçi, kentteki ilk kuşakta kötü bir işçi haline gelir. Teşvikten ve destekten yoksun olan ikinci

letonndan katı, kristalleşmiş kireç sülfatı birikintisi toplanmıştır. Bu birikinti havada bulunan sülfürik asidin taşlarda bulunan kireç karbonatı üzerindeki etkisinden kaynaklanmaktadır. İşte bu havadaki sülfürik asit Londralı işçiler tarafından hayatlan boyunca gece gündüz sürekli olarak solunmaktadır.

Çocukların itiraz edilemeyecek şekilde çürük yetişkinler olarak büyüdükleri kesindir. Canlılık ve dayanıklılıktan yoksun, zayıf bacaklı, dar göğüslü, halsiz bir soy olan bu çocuklar örselenerek büyüyorlar ve taşradan istila edercesine gelen güruha karşı hayvanca

58yorlardı. Mal mülk sahibi insanlar olmadıkları için, sınırsız gaz kullanmaları imkânsızdı. Yani havagazı saati kullanarak aydan aya fatura ödemek onlar için mümkün değildi. Ama bunun yerine saate akıllıca bir makine yerleştirmişlerdi. Bu makineye bir peni atınca gaz gelmeye başlıyor, bir peni değerinde gaz geldikten sonra makine otomatik olarak kapanıyordu. "Bir penilik gaz göz açıp kapayıncaya kadar bitiyor," diye açıkladı kadın, "bu yüzden yemeklerimizi ancak yarı pişmiş yiyebiliyoruz."

Açlık, yıllardan beri onların bir parçası olmuş. Çoğu zaman daha fazla yemek yemek istemiş, ama sofradan yan aç yan tok kalkmışlar. Bir kere uçuruma düşüş başladı mı, gıdasızlık, canlılığın tükenmesinde ve düşüşün hızlanmasında önemli bir etkindir.

Ve bu kadın ağır işçiydi. Kendi deyişiyle, sabah 4.30'dan gece en son yatana kadar, düzinesi yedi şiline çift farbalalı kumaş etekler dikiyordu. Düzinesi 1.75 dolara ya da etek başına 14 sente denk gelmektedir.

Kocasını iş bulabilmek için sendikaya üye olmak zorundaydı ve sendika ondan her hafta bir şilin altı peni almaktaydı. Ayrıca, grev olduğu zamanlarda çalışmak istemiş ve bu nedenle, her seferinde sendikanın kasasına on yedi şilin ceza ödemek zorunda kalmıştı.

60

62

- Boer mitingleri: Boer Savaşı sırasında yapılan gösteriler.

retmemiş olanlar asla hayal bile edemezler.

"Öksürdüğü zaman bir felaket," dedi işçi arkadaşım, ölmekte olan çocuğu kastederek. "Çalışırken sesini duyuyoruz, çok korkunç, gerçekten korkunç bir şey!"

Öksürük ile şekerlemenin ne demek olduğunu öğrenmiş, aralarında yeni bir bağlantı bulmuştum; kenar mahallelerde yaşayan çocukların çevresine düşmanca yeni bir tehdit daha eklenmişti.

Yapılacak iş olduğu zamanlar, kan ter içinde çalışan arkadaşım bu avuç içi kadar odada, kışın tepelerinde neredeyse bütün gün yanan bir lambayla dört adamla birlikte çalışıyordu ve beş kişinin gün boyu soluk al67 69707173747576yor. Belki de teğmene getirilen kahvaltı hoşuna gitmemişti; ya da bir gece önce çok geç yatmıştı; ya da alacaklıları sıkıştırıyordu; ya da komutan onunla sert konuşmuştu. Nedeni ne olursa olsun, o belirli günde teğmen sinirliydi. Denizciye gelince, o, diğer arkadaşlarıyla birlikte ön taraftaki donanımı "düzeltiyordu."

Şimdi, şuna dikkat edin, denizci kırk yıldan daha fazla bir süredir donanmadaydı, gösterdiği başarılarından üç sırma takmış ve savaştaki mükemmel yararlılığından dolayı kendisine verilen Victoria nişanına sahipti. Yani kötü bir denizci olamazdı. Teğmen sinirliydi; teğmen ona kendi adı yerine başka bir adla seslenmişti; hiç de hoş olmayan bir adla; işin içine anasını karıştıran bir sıfat. Ben çocukken, anamıza böylesi bir hakaret edildiğinde küçük iblisler gibi kavga etmek düstu77rukluuyordum. Bu da hesabımın görülmesine yetti. Eğer vurmasaydım, hatamı fark ettiğimi, onu kurtarmak için arkasından denize atladığımı iddia edebilirdim."

Sonrası askeri mahkeme, ya da deniz davalarının görüldüğü yer neresiyse orası. Giydiği hükmü ezberden anlatıyor, kelimesi kelimesine, sanki yıllar yılı birçok kez tekrarlamış ve ezberlemiş gibi. Subaylara karşı yapılan bu hareketin, disiplin ve saygı kuralları gereği cezası ise rütbesinin sıradan erliğe indirilmesi; bütün ikramiyelerden yoksun bırakılması; emeklilik hakkının elinden alınması; Victoria nişanından vazgeçmesi; donanmadan iyi huylu bir denizci siciliyle terhis edilmemesi

azıcık bir şeydi zaten798081lar'da yatacak ya da gece sabaha kadar sokaklarda sürtecektik. Her iki adam da yatak konusunda endişeliydiler, çünkü söylediklerine göre, "göçmek üzereydiler." Elli sekiz yaşında olan arabacı son üç geceyi açıkta ve uykusuz geçirmişti. Altmış beş yaşındaki marangoz ise beş gecedir dışardaydı.

Ama, ey sevgili, yumuşak, kanlı canlı, her gece bembeyaz çarşafı yatakların ve havadar odaların sizleri beklediği insanlar! Londra sokaklarında yorgun bir gece geçirmenin nasıl bir ıstırap olduğunu sizlere nasıl anlatabilirim? İnanın bana, doğu yönünde şafağın söktüğünü görünceye kadar binlerce yüzyılın geçtiğini sanır; ağrıyan her kasınızın acısıyla avaz avaz bağırarak ağlayıncaya kadar tir tir titrer ve nasıl bu kadar sızaba dayanıp yaşadığınıza siz de şaşarınız. Bir sıranın üstünde dinlenecek olsanız ve yorgun gözleriniz kapansa, inanın ki bir polis sizi kaldıracak ve sert bir sesle, "Kimilda bakalım!" diye size emredecektir. Bir sıraya oturup dinlenebilirsiniz, ama sıralar azdır ve aralarında epey bir uzaklık vardır. Ancak dinlenmek, uyumak anlamına gelirse, oradan kalkmanız, yorgun vücudunuzu sonsuz sokaklar boyunca sürüklemeniz

gerekir. Eğer umutsuz bir kurnazlıkla ıssız dar bir sokak ya da karanlık bir geçit bulup da yatarsanız, her yerde hazır ve

yamayabilirsiniz. Ama altmış yetmiş seksen yaşlarında olan yaşlı adamlar vardır, kötü beslenmişlerdir, ne etleri ne kanları vardır, şafağın söküşünü sizin gibi selamlayamazlar. Amansız gece üzerlerine yeniden çöreklenin83karaya çıkan gemiciler arasında alışılmadık bir şey değildir buo gün hiçbir şey yemediğini anlatmıştı84la yedisi arasında, dünyanın görüp görebileceği en büyük, en zengin ve en güçlü imparatorluğunun tam göbeğinde oluyordu.

Bu iki adam konuşuyorlardı. Aptal değillerdi. Sadece yaşlıydılar. Ve kaldırımdaki çer Spitalfields'daki İsa Kilisesi'nin hayali hâlâ gözlerimin önündeydi8687ninkini de yiyebilirim."

"Ben üç kişinin hakkını yiyebilirim," dedi arabacı. "Bütün gün ağızıma lokma girmedi."

"Peki daha sonra?"

"Sonra sıra iş yapmaya gelir, üstüpleri alır, yerleri temizler, ovalar, ya da taş kırarsın. Ben taş kırmak zorunda değilim; altmışımı geçtim. Ama sana kırdırırlar. Genç ve güçlüsün."

ler. Ne yapalım, kötü olmaya karar verdim.

"Gel; bıçağımı çıkar ve benimle gel," dedim arabacıya, karanlık bir sokağa çekeleyerek.

Korkarak yüzüme baktı ve geri çekilmeye çalıştı. Belki de beni yaşlı yoksulların başına musallat olan yeni bir Karindeşen Jack sanmıştı. Ya da kendisini işlenecek bir suça ortak etmek istediğimi düşünmüştü. Ne düşünürse düşünsün, korktuğu gün gibi açtı.

Kitabın başında, zor durumlarda kullanılmak üzere ateşçi fanilamın koltuk altına altın bir İngiliz lirası diktiğim hatırlanacaktır. Bir cambaz gibi davranıp eğilip bükülerek dikilmiş olan yuvarlak madeni parayı gösterene kadar, arabacının bana yardım etmesini sağ92yumurta, domuz pastırması, daha çok yumurta, daha çok domuz pastırması, daha çok yağlı ekmek, vs. Her seferinde daha başka bir şey istemediklerini söylüyor, ama önlerine geleni aç kurtlar gibi silip süpürüyorlardı.

Arabacı, "On beş günden beri içtiğim ilk fincan çay," dedi.

"Nefis bir çay," dedi marangoz.

Her biri birer litre çay içti. İnanın bana, içtikleri bulaşık suyu gibi bir şeydi. Bira, şampanyaya ne kadar benziyorsa bu da çaya o kadar benziyordu. Yo hayır, bu "büyülü su"ydu ve çaya hiç mi hiç benzemiyordu.

İlk şaşkınlık atlatıldıktan sonra, yemeğin onların üzerindeki etkisine dikkat etmek oldukça şaşırtıcıydı.

Başlangıçta kederliydim, defalarca intihan nasıl düşündüklerinden söz ettiler. Daha bir hafta önce arabacı bir köprünün üstünde durup suya bakmış ve intiharı düşünmüştü. Marangoz hararetle suyun iyi bir intihar yolu olmadığı konusunda ısrar ediyordu. Her şeyden önce boğuşması, kurtulmak için çabalaması gerekiyordu. "En kolay" kurşundu, ama bu işi yapacak tabancayı nereden bulacaktı? Güçlük buradaydı.

Sıcak "çay" midelerine indikçe daha da neşelendiler ve kendileri hakkında daha çok konuştular. Arabacı, karısını ve çocuklarını gömmüş, geriye sadece oğlu kalmıştı, o da büyümüş ve küçük işinde ona yardımcı olmuş. Sonra olan olmuş ve otuz bir yaşındaki

lerindeki birkaç şilinle mutluydular; o gece yatacak bir yer bulmaları kesindi. Sigaramı yakıp, yanan kibriti tam atacakken arabacı uzanıp elimden aldı. "Ziyan etmeyin, bayım," dedi. Ona vermiş olduğum sigarayı yakarken, marangoz da aynı kibriti kullanmak için, piposunu doldurmakta acele ediyordu.

"Ziyan etmek iyi bir şey değildir," dedi.

"Evet," dedim, ama o sırada elimi üzerinde gezdirdiğim ve oluklu çamaşır tahtasını andıran kaburga kemiklerini düşünüyordum.

muş"lardı. Sinirlerim gerilmeye, tüylerim diken diken olmaya başlamıştı ya, yine de onlara hastaneden çıkalı ne kadar olduğunu sordum. Biri, iki hafta, öbürü üç hafta önce dışarı çıkmıştı. Yüzleri feci biçimde delik deşik olmuştu züldükçe büzuldüm ve tohumun üzerimde patlamamış olmasını umut ettim.

miş. Bundan böyle ağır iş yapması imkânsız olduğundan ölene kadar onu, "çivi", fakirler evi ve sokaklardan başka bir şey beklemiyor. Yiyecek ve barınacak bir yer bulmak için bu yerlere başvurmaktan başka bir çaresi yok. Olan olmuş, işte bu kadar. Kaldıramayacağı kadar ağır bir balık kasasının altına girmiş ve hayattan bekleyebileceği bütün mutluluk bir kalemde silinmiş hayat kitabından.

Kuyruktaki birkaç kişi Amerika'da bulunmuştu. "Keşke kalsaydık," diyorlardı ve oradan ayrılma aptallığını yaptıkları için kendi kendilerine sövüp sayıyorlardı. Onlar için İngiltere zindan olmuştu, kaçma umudu bulunmayan bir zindan. Bu zindandan kaçmalarına imkân yoktu. Ne yol parasını toplayabilirlerdi, ne de bir iş bularak oraya gidebilirlerdi. Ülke onlar gibi yoksullarla istila edilmişti.

Ben elbiselerini kaybetmiş bir gemiciydim; yiyecek param yoktu. Hepsi birden kederime ortak olup bana iyi bir öğüt verdiler. Kısaca söylemek gerekirse, şunu öğütüyorlardı: "Çivi" gibi yerlerden uzak durmayı.

Buralarda benim işime yarayabilecek bir şey yoktu. Ne yapıp etmeli sahile gitmeli ve bir gemide iş bularak buradan kaçıp kurtulmak için elimden geleni yapmalıydım. Mümkünse bir işe girip birkaç kuruş para biriktirmeli, sonra da bu parayla herhangi bir kamarota karşı tarafa geçmemi sağlayacak bir iş bulması için rüşvet vermeliydim. Benim er ya da geç bu tol'e gitmeye niyetliydi; orada Birleşik Devletler'e giden bir gemi bulmayı düşünüyordu.

Ama kuyruktaki insanlar onunla aynı çapta değillerdi. Bazıları yoksul, enkaza dönmüş hayvanlardı, meramlarını anlatmaktan aciz ve duygulan nasırlaşmış insanlardı, ama bütün bunlara rağmen birçok yönden hepsi de iyi kişilerdi. Günlük işini bitirdikten sonra evine dönen bir arabacının tam önümüzde arabasını durdurduğunu hatırlıyorum. Onu karşılayan küçük yavrusu umutla arabaya tırmanmaya çalıştı. Ama araba büyüktü, umutlu 103Karısının tuttuğu bohçayı gösterdi, bu sırada kadın gururla başım sallıyor, basan ve refahlarının bilinciyle gözleri parlayarak bana bakıyordu.dadı. Bu kez kocasının çok geçmeden kendine bir battaniye bulacağından ölesiyeye emindi.

Kendinden geçmiş bir halde, "Ben buna tatil yapmak diyorum, yani şerbetçi otu toplamaya," diye tamamladı sözlerini. "İki üç po104ğindeydi. Yaya kaldırımları bir metre enin105106107den bile daha az yemek veriyorlar."

"Kent eyaletinin asla dışına çıkmayan serdılar.

"Ama bu herifler çok akıllı," dedi hayran bir ses.

"Elbette öyleler," dedi bir başka ses. "Ama senin benim gibiler bu işi yapamaz. Onları doğuştan gelen bir yetenek. Bu herifler arabaların kapılarını açarlar, doğdukları günden beri gazete satarlar. Üstelik bu işi onlardan önce anne babaları da yapmıştır. Eğitimlidirler yani. Böyle bir işe sen ben kalksak, açıktan ölürüz." Bu sözler de koro halinde doğrulandı. Çünkü içlerinde yılın on iki ayı yalnızca "çi109110111lanna. Varlıklarıyla dünyayı kanştınp altüst ederler ve en iyisi yoldan çekilmeleridir. Yaşadıkları zorluklardan çökmüş olan, kötü beslenen bu insanlar herhangi bir hastalığa her zaman için ilk yakalanacak olan insanlardır; keza en hızlı şekilde ölecek olan yine onlardır.

Toplumun güçlerinin, onları varoluşun dışına fırlatmaya eğilimli olduklarını hissederek. Üstünde beş cesetle cenaze arabası içeri girdiğinde, biz morgu dezenfekte ediyorduk. Konuşmanın konusu hemen "beyaz zehir" ve "kara jack" adı verilen ilaçlara döndü. Çalı

115116danı'nı esas aldım ve Thames kenarlarından Hyde Park'a kadar keşif yürüyüşüne çıktım.

Tiyatrolar boşaldığı sırada şiddetli bir yağmur yağıyor, eğlence yerlerinden dışarı dökülmüş olan göz alıcı kalabalık araba bulmakta zorluk çekiyordu. Sokaklarda bir yığın

Ralph Waldo Emerson: Amerikalı yazar ve filozof (1803117

danı'ndan çok uzak olmayan Piccadilly'de duran elli altmış yaşlarında, tamamen bir enkaz olan yaşlı bir kadın fark ettim. Görünüşe bakılırsa, ne yağmurdan kaçacak ne de yürüyecek mecali yoktu. Ne zaman eline bir fırsat geçse aptal aptal sokak ortasında duruyor, sanırım gençlik günlerini, kanının kaynadığı zamanları düşünüyor, ama yine de bu fırsatı sık sık bulamıyordu. Çünkü her durduğunda, polis onu yürümeye zorluyordu. Bir erkeğin attığı adımı, ayaklarını sürüyerek ortalama altı adımda ancak atabiliyordu. Saat üç olduğunda St. James Sokağı'na kadar ilerle119luuyordum. Aynı polis gelip sert bir ses tonuyla, "Hey sen, kalk bakalım oradan!" dedi.

Kalktım. Ve tıpkı o yaşlı kadın gibi yürümeye başladım; ne zaman uyuklayacak olsam bir polis bitiveriyor ve beni uyandırıyor. Çok geçmeden, bunu yapmaktan vazgeçtiğimde, genç bir Londralı'yla yürüyordum 120mamaksa neden gecenin daha erken saatlerinde uyumalarına izin vermiyorlar?

Bu bağlamda, diyeceğim ki, aynı gün öğleden sonra saat birde Green Park'a gittim ve çimenlere uzanmış uyuyan yüzlerce eski püsrasıydı, güneş ara sıra görünüyordu ve iyi giyimli Batı Yakalıların binlercesi kanlan ve ço122bu doğru, Ve bu arada şunu da belirtmem gerekir ki, sancak taşıyan

• İngiliz yazar, sanatçı ve siyaset adamı (1834123 Bunun tam da benim aradığım şey olduğunu düşündüm; sabah yapılan bir kahvaltı ve sonra da bütün bir gün iş aramak.

Yorucu bir yürüyüş oldu. Yorgun bacaklarımı sürükleye sürükleye St. James Sokası'nun yakınlarında bir yere çıktım ve saat yedi olmadan önce Kurtuluş Ordusu'nun barakalarına vardım. Bu barakalar "askTydı. "Askı" argoda, bedava yemek yenilebilen yer anlamına gelir.

Geceyi yağmur altında geçirmiş çeşit çeşit insanlardan oluşan kederli bir kalabalık toplanmıştı. Ne şaşılacak bir sefalet bu! Ve nasıl da sınır tanımaz! Yaşlılar, gençler, her çeşitten çocuklar. Kimisi ayakta uyuyordu; on beş tanesi rahatsız bir halde taş basamakların üzerine yayılmış, derin uykudaydılar. Eski püskü elbiselerinin deliklerinden ve yırtıklarından yer yer kırmızı derileri görünüyordu. Sokağın her iki tarafında ve karşısında bulunan her bir kapı ağzını iki üç adam işgal etmiş, hepsi başları dizlerine düşmüş, uyuyordu. Ve şu da unutulmamalı ki, bu günler İngiltere'nin zor zamanları değildi. Her şey her zamanki gibi sürüp gitmekteydi; ne zor, ne de kolaydı.

Derken bir polis geldi. "Kalk bakalım, seni pis domuz! Hey! Hey! Kalkın çabuk oradan!" oradaydık işte ve şimdi siz de oradasınız, "ama"dan başka söylenebilecek ne olabilir ki?

Polis çekip gitti, hepimiz bal çanağının çevresine üşüşen anlar gibi yeniden toplandık. Bizi bekleyen mükemmel bir kahvaltı yok muydu? Milyon dolarlık banknotlar dağıtsayverdik. Uzaklaşıp da sahil temizlenir temizlenmez yeniden yerlerimize döndük.

Saat yedi buçukta küçük bir kapı açıldı ve bir Kurtuluş Ordusu askeri kafasını dışarı uzattı.

"Kapının önünü böyle tıkamanın bir anlamı yok," dedi. "Sadece ellerinde biletleri olanlar içeri girebilecek. Bileti olmayanlar ise saat dokuza kadar içeri alınmayacak."

Ah, şu kahvaltı! Demek saat dokuzdaydı! Bir buçuk saat daha beklenecekti! Bileti olanlara nasıl da gıpta ediliyordu. Onların içeri girmesine, yıkanmasına, kahvaltı gelin

127tansa İngiltere'ye gelmişlerdi, ama belki de bütün yerlerin içinde en garibi olan burada sahile çıkmışlardı. Ayrıca kalabalığın içinde yirmiye yakın Amerikalı daha vardı, bunlar denizci değil "şahane serseri"lerdi; arkadaşları "dünyayı dolaşan rüzgârlar"dı. Bunlar her zaman neşelidirler, her şeyi başlıca özellikleri olan cesaretle karşılarlar ve bu cesaret onları hiç terk etmez. Üstelik buldukları ülkeye o kadar değişik metaforlarla küfrederek ki bu, Londralıların hayal gücünden yoksun, tekdüze küfürlerini dinledikten sonra oldukça hayat vericidir. Londralı'nın tek, ama tek bir küfrü vardır ve bu küfür dilin edebe en aykırı kelimesidir, her durumda ve fırsatta bunu kullanırlar. Batılının ise zekice ve çeşitli küfürleri çok daha farklıdır, ahlaksızlıktan çok, küfre yakındır. Her şeyden önce, insanlar küfür etmeye her zaman devam edeceklerinden, küfrü, ahlaksızlığa tercih ederim. Batılıların küfürlerinde bir küstahlık, bir macera havası ve meydan okuma vardır; müstehcenlikten uzaktır.

İçlerinde Amerikalı bir şahane serseri vardı ki onu özellikle eğlenceli buldum. Onu ilk kez sokakta fark ettim, bir kapı aralığında uyuyordu, kafası dizlerinin üstüne düşmüştü, ama kafasında Batı Okyanusu'nun bu yakasında pek rastlanmayan bir şapka vardı.

nememişti." Ama yılmayacaktı. Yakında Buffalo Bill'in sirk gelecekti ve sekiz atı birden sürebilen bir adama böyle bir yerde her zaman iş vardı. Buradaki serserilerin hiçbiri iki attan daha fazlasını idare edebilecek yetenekte değillerdi. Ben Buffalo Bill'in gelmesini neden beklemeyecektim ki? Bir yolunu bulup orada iş bulacağımdan emindim.

Ayrıca kan, sudan daha koyudur. Her şeyden önce aynı ülkedendik ve yabancı bir ülkede iki yabancıydık. Daha görür görmez eski şapkasına içim ısınmıştı. Ona gösterdiğim yakınlığa öylesine çok sevinmişti ki kan kardeş gibi olmuştuk. Bu ülke ve bu ülkede

suzlanıp homurdanmaya başladı. İleri doğru bir itiş kakış başladı. Bu tepkide kabalık ya da sertlik yoktu; yalnızca yorgun ve aç insanların taşan sabrıydı. Kargaşa başlayınca dışarıya görevli çıktı. Ondan hoşlanmadım. Bakışları hiç hoş değildi. Onda, Galilee'li İsa'nın alçakgönüllülüğü yoktu. Sanki eski Romalı bir yüzbaşıydı ve şöyle diyordu: "Yetkili kişi benim, emrimde askerler var; bir adama 'Git' dersem gider; bir başkasına 'Gel' dersem gelir; hizmetkârıma, 'Şunu yap' dersem yapar."

İşte bize tam da bu gözle bakıyordu; önrum; dayanılamayacak olan üstünlüğünün bilincinde olması ve gücünün hayvani oburluğuydu. Sanki yetkiler elinde olduğu için eğleniyor ve karşısındaki binlerce perişan zavallıya şunları söylüyordu: "Yemek yemeniz ya da aç kalmanız yalnızca benim keyfime kalmış bir şey."

Saatlerce ayakta bekledikten sonra kahvaltımızdan yoksun kalmak ha! Bu korkunç bir tehditti ve anında ortalığa çöken acınacak, umutsuz sessizlik bu sözlerin korkunçluğunu onaylıyordu. Bu kancıkça bir tehdit, belden aşağı vurulmuş faullü bir yumruktu. Geri çekilemezdik, çünkü açlıktan ölüyorduk; dünyanın düzeni şudur ki, bir başkasını besleyen adam, o adamın efendisidir. Ama Romalı yüzbaşı 131bu adamlar bütün dini propagandacılar bu adı veriyorlardı

lenmiştim; ama "cemaat" durumun "farkına varmıştı" ve beni odanın bir köşesine çektiler, sonra da bir başka odaya sürüklediler. Adam gitmek istememin nedenlerini yeniden sordu.

"Gitmek istiyorum," dedim, "çünkü Stepney'de kendime bir iş bakacağım ve her geçen saat iş bulma şansımı azaltıyor. Saat on ikiye

135yımlanma son vererek bir otobüsü durdurdum ve bindim.

Tıraş olup banyo yaptıktan sonra, üzerimdeki bütün elbiseleri çıkararak, temiz beyaz çarşafın arasına girip uykuya daldım.

1371909). Nazım sanatının büyük bir müzisyeni olan Swinburne, politik ve cinsel sapkınlık arasında bağlantı kurarak başkaldırının libidoya dayanan özünü yüceltti.

sı'ndaki pis ve yıkanmamış insanların arasından gelmemdeydi. Şehrin bu yakasından gelen çok fazla insan yoktu. Doğu Yakası'nın insanları, bir bütün olarak, Doğu Yakası'nda kalıp sarhoş oldular. Sosyalistler, Demokratlar ve Cumhuriyetçiler, kırk milyon insanın kendilerine taç giymiş, yağlı bir yönetici seçmesi gerçeğinden pek etkilenmeyerek, temiz hava almak için kırlara çıkmışlardı. Taç Giyme törenine altı bin beş yüz piskopos, papaz, devlet adamı, prens ve savaşçı katılmıştı. Biz geri kalanlar ise geçit alayını durduğumuz yerden, onlar geçerken izledik.

Ben tören yapılırken Trafalgar Meydağı'nın oluşturduğu üçgende, III. George'un heykeli her iki tarafından mızraklı süvari erleri ve Husar'lar tarafından sarılmıştı. Batı yönünde Kraliyet Denizcileri'nin kırmızı ceketleri vardı, Union Club'dan Whitehall'in ailesi ile tek bir odada oturup döşemedeki boşlukları da öteki aç ve çelimsiz işçilere kiralarak yaşayandarı'nda Muhafız Alayı ile Polis Kuvvetleri arasında sıkışmış, İsrailoğulları'nın kendilerine ilk kez kral seçtikleri eski zamanları düşünüyordum. Bu hikâyeyi hepimiz bilirsiniz. Bütün yaşlılar Samuel peygamberin yanına çıkarlar ve derler ki: "Bize diğer uluslar gibi hükmedecek bir kral seç."

Ve Tann, Samuel'e dedi ki: "Diyelim ki onların sesine kulak verdin, ne var ki onları yönetecek kralın davranışlarını onlara anlatmalısın."

Ve Samuel, kendisinden bir kral isteyenlere Tann'ın bütün söylediklerini anlattı ve dedi ki:

Sizi yönetecek kralın davranışları şöyle olacak; o, senin oğullarını alıp kendi için kullanacak; onları savaş arabaları için sürücülerini yapacak ve onları, kralın arabalarının önünden gideceklerdir.

Ve senin oğullarının basma kral için binbaşılardan, elli basılardan gelecek, bazılarını toprağını sürmesi ve hasadını kaldırması için kullanacak ve onlara savaş araçları ve savaş arabaları araçları yaptıracaktır.

Ve o, senin kızlarını alıp şekerçi, aşçı ve ekmekçi yapacaktır.

Ve o, senin tarlalarını, üzüm bağlarını, zeytinliklerini, hatta bunların en iyilerini alacak ve onları hizmetçilerine verecektir.

Ve o, senin tohumunun onda birini, üzüm

143144'dan, Borneo'dan, Fiji'den, Altın Kıyılardan, her eyaletten ve kasttan insanlar.

Ve şimdi Atlı Muhafızlar. Krem rengi midilliler üzerinde parıldayan zırhlı takımları. Bir alkış tufanı, asker bandolarının gürleyen

146çulayla geçiyorlar. Çamurlu kaldırımların üzerinde hızlı bir ritimle çıplak ayakları şlap, şlap diye sesler çıkıyor. Sanki meyhaneler sihirli bir kuvvet tarafından boşaltılıyor, güneş yanığı sadık yabancılar İngiliz kardeşleri tarafından alkış yağmuruna tutuluyor ve kalabalık anında içki âlemine geri dönüyor.

"Geçit törenini nasıl buldun bakalım, dostum?" diye soruyorum Green Park'ta sırada oturan yaşlı bir adama.

"Nasıl mı buldum? 'Ulan,' dedim kendi kendime, 'uyumak için bundan daha iyi bir fırsat bulunmaz, hazır aynasızlar da çekip gitmişken.' Elli kişiyle beraber şuradaki köşeyi döndük. Ama uyuyamadım, karnım açtı, bütün bu yıllar boyunca nasıl da çalıştığımı ve şimdi başımı koyacak bir yer olmadığını düşündüm. Müzik sesleri, alkış sesleri, top sesleri geliyordu kulağıma, sonunda kendimi bir anarşist gibi hissedip Lord Chamberlain'ın elbiselerine bürünmüş iki yaratık oturdu, bir erkek ve bir kadın, başları önlerine düşmüş uyukluyorlardı. Kadın kollarını göğsünde sıkı sıkıya kavuşturmuş olarak oturuyordu, vücudu sürekli hareket halindeydi. Dengesini yitirip kaldırma yuvarlanacak kadar eğiliyor; bir an yan tarafına, soluna doğru kaykılıyor, başını adamın omzuna koyuyor, sonra da sağa doğru yayılıyor, sızlayan vücudu 149150casına şarkı söylüyorlardı:

Ah! Taç Giyme Günü'nde, Taç Giyme Günü'nde Âlem yapıp bağıracağız, hip, hip, hurra! Hepimiz mutluyuz, viski, şarap ve seri içiyoruz, Mutlu olacağız Taç Giyme Günü'nde.

"İnsan böyle yaşamak zorunda olunca nasıl da kirleniyor," dedi kadın. Bir kahveye oturmuştu; uykuyu kovmaya ve gözlerinin köşelerindeki çapakları silmeye uğraşıyordu. "Bugün ne manzaralar gördüm, hoşuma da gitti, ama tek başımdım. Düşesler, hanımefendiler, güzel beyaz elbiseler. Çok güzeldi, hepsi güzeldi."

"Ben İrlandalı'yım," dedi kız, benim soruma karşılık olarak. "Adım Eyethorne."

"Ne?" diye sordum.

"Eyethorne, efendim; Eyethorne."

"Harf harf söyle."

"H151152horne yan masalardan ekmek kabuklarını toplayıp eski püskü elbiselerinin içine soktu.

sü'ne kadar Thames kıyısındaki sette yürürken yirmi yedi yüzyıl önce Eyüp adlı kitabın yazarı tarafından anlatılan ıstırapları düşünmeden edemez:

Sınırları kaldırımları vardır; cemaatleri zorbalıkla alıp götürürler ve onları beslerler.

10.

Aradan yirmi yedi yüzyıl geçmiş! Ve bütün bunlar VII. Edward'ın kral olduğu Hıristiyan uygarlığının göbeğinde hâlâ doğrular ve gerçeklerdir.

ten, bir mezbeleye konak denmesine nasıl izin verilmezse, buraya da bir oda denmesine izin verilmezdi. Bir in, bir izbeydi. Büyüklüğü iki metreye iki metre otuz santimdi. Tavanı öylesine basık ve içeriye o kadar havasızdı ki, bunu ancak şöyle açıklayabilirim: İngiliz ordusunda asker başına düşen havanın hacmi bile ölçülüdür ve barakalar bu ölçü üzerine yapılır. Bu odadaki hava ise, barakada yatıp kalkan bir İngiliz erine yetmeyecek kadar azdı. Karman çorman eski püskü yatak örtüleri 158vüsmüştü. "Büyük Rıhtım İşçileri Grevi'nde öncü bir rol oynadığı için suçlu bulunmuş, bu da Dan Cullen'in sonu olmuştu. O günden sonra artık damgalı biriydi ve her geçen gün, on yıl, belki de daha fazla, yapmış olduğu şeyin "bedelini ödemişti."

Bir rıhtım işçisi gelip geçici bir işçidir. İşe göre, yüklenecek malların azlığına veya çokluğuna göre çalışırlar. Dan Cullen'e ayrımcılık yapılıyordu, bir kere damgalanmıştı. Tamamen yüz geri edilmiyordu, böyle bir şey daha fazla karışıklığa neden olabilirdi, ustabaşı tarafından haftada sadece iki üç gün çalışması için çağrılıyordu. İşçiler arasında buna "disipline sokulmak" ya da "talim ettirilhiçbiriyle dostluk kurmamıştıte'den onun için gönüllü bir hemşire tuttular.

Gelen hemşire onun yüzünü yıkadı, darmadağın yatağını silkeledi ve onunla konuştu. Dan Cullen'le konuşmak ilginç bir şeydi. Ama kızın adını öğreninceye kadar. Ah, evet, kızın adı Blank'ti. Sir George Blank, onun ağabeyiydi. Sir George Blank ha! diye gürlendi Dan Cullen ölüm döşeğinde; Cardiff rıhtımlarının hukuk danışmanı olan Sir George Blank. Cardiff Rıhtım İşçileri Sendikası'nı darmaduman etmek için herkesten çok çalışmış ve sonunda bu yüzden 'sir' unvanını alvücutundaki suyu atmak içinterlikleri gördüm161si'ne yatırmayı başardı ve onu sık sık ziyarete gittiğinde Dan Cullen'in o yaygın duyguya yenildiğini fark etti, durumu umutsuz olduğu için onu bir an önce öteki tarafa yollamaya çalışıyorlardı. Bunun, on yıl boyunca kararlı bir şekilde "disipline edilmiş" ve "talim ettirilmiş" yaşlı ve kalbi kırık bir adamın varacağı doğru ve mantıklı bir sonuç olduğu kabul edilebilir. Bright hastalığından* ötürü böbreklerinde biriken yağı dışarı atması için onu terlettiklerinde, Dan Cullen bu terletme işleminin ölümünü hızlandırdığını iddia etti. Çünkü Bright hastalığı böbrekleri eriten bir

Akut nefrit; böbreklerin çalışmasında görülen bir bozukluktan meydana gelir.

1631774). Golds165çimsiz vücutlarını anayollarda ve yan yollarda sürüklerken, yeraltından çıkmış iğrenç yaratıklara benzerler. Varlıkları, parlak güneşe ve yeşil, büyüyen bitkilere bir hakarettir. Ağaçlar, onların bu utanç verici hallerine ve kurumuşluklarına ağlar; çürümüşlükleri doğanın tatlılığına ve saflığına karşı sümüksü bir tecavüzdür.

Bu betimlemem çok mu abartılı? Bu, kişiye göre değişir. Hayatı sadece kâr ve hisse senetleri açısından görüp düşünenler için elbette ki abartılıdır. Ama hayatı erkeklik ve kadınlık açısından görüp düşünenler için fazla abartılı sayılmaz. Böylesi hayvanca perişan ve kendini ifade etmekten aciz sefaletin, Batı Ya 167na yan yarıya köklerinden sökülmüş olan şerbetçi otlarını yedi kilesini bir şilinden topladı169tone yoluna çıktığımızda üzerimizdeki elbiselerin yapacağımız iş için çok kötü olduğu korkusuyla endişeye kapılmıştı. Korkularında hiç de haksız değildi. Yol üstünde bir tavernada mola verdiğimizde, meyhaneci bize ihtiyatla baktı. Paramızın rengini gördüğü halde bile tavırlarında bir değişiklik, bir düzelme olmadı. Yol boyunca oturan yerliler her zaman kuşkuluydu. Londra'dan arabalarıyla yanımızdan geçenler alkış tutup bizimle alay ettiler ve peşimizden bağıra çağıra etmedik hakaret bırakmadılar. Ama Maidsto170 dı şerbetçi otlannı.

Kadınlardan biri, "Fazla ince eleyip sık dokumayın, bu kurallara aykındır," dedi. Ona minnettar kalarak tavsiyesine uyduk.

İkinci ilerledikçe, her ikimiz de, erkeklerin bu işi yaparak yaşamak için gerekli olan parayı kazanamayacağını anladık. Kadınlar, erkekler kadar çok topluyorlardı, çocuklar da en az kadınlar kadar iyi yapıyorlardı bu işi. Bu yüzden bir erkeğin, bir kadın ve yarım düzine çocukla başa çıkması imkânsızdı. Kadın ve yarım düzine çocuğu bir kişi sayılıyordu ve onlann bu bir araya gelen işgüçleri ücreti belirtiyordu.

"Hayvan gibi acıktım, dostum," dedim Bert'e. Öğle yemeği yememiştik.

"Ben de. Hani şu otları bile yiyebilirim."

Bunun üzerine, muhtaç olduğumuz bu günde bize yardımcı olacak çocuklar yapmadığımız için her ikimiz de yas tattuk. Bu ruh hali içinde vakit geçirip komşularımızla konuştuk. Bu arada taşralı genç bir köylü olan sink sökücüsünün sevgisini kazanmıştık. Arada sırada topladığı çiçeklerin bir kısmını bizim kutuya atıyordu. yıcılan iş başında tutmasının bir yolu; özellikle de ürün az olduğu zaman.

Her şeyden önce, orada parlak güneşin altında oturmak, altın rengi çiçek tozlarının elimizden uçuşmasını görmek, şerbetçi otlarının burnumuza gelen keskin, güzel kokulanyordu. Yıpranmış, çürüyen vücutlarının derinliklerinde, daha şehirler kurulmadan önce o topraklarda yaşayan atalarının köylü ruhu canlıydı. Akıl sır ermez bir şekilde toprağın kokusuyla, manzarasıyla mutlu oluyorlardı ve onlar tam olarak hatırlamasa da damarla

dı. Anlattığımız acıklı hikâye bile onu yumuşatmadı. Yüksek sesle almamız gerekenden bir peni daha fazla aldığımızı yüzümüze vurarak yoluna gitti.

Kendimizi yoksul ve parasız kişiler olarak tanıtmıştık. İçinde bulunduğumuz durum şöyleydi: Gece yaklaşıyordu; ne öğle yemeği, ne de akşam yemeği yemiştik ve ikimizin toplam sadece altı penisi vardı. Ben altı peninin üç mislini yiyecek kadar acıkmıştım, Bert de öyle. Bir şey çok açıktı. Altı peninin hepsini harcayacak, ama gene de aç kalacak, yeniden beş parasız kaldığımız için, ancak bir çalı dibinde uyuyabilecektik. Belki bu o kadar kötü bir şey değildi, ama soğuk hava yemiş olduklarımızdan aldığımız kalorinin bir kısmını alıp götürecekti. Yann paçünkü paramızı ancak pazartesi akşamı alabilecektik175

• Amerikalı gazeteci ve yazar (1871177

Albion: Şiir dilinde İngiltere. 179180

182183

wick ve George Hunt av alanına izinsiz girmekten suçlu bulunmuştur. Hunt 1 sterlin para cezasına ve mahkeme masraflarını karşılamaya, Bestwick 2 sterlin para cezasına ve mahkeme masraflarını karşılamaya çarptırılmıştır. Bir ay avcılıktan men edilmişlerdir.

Shaftesbury Polis Mahkemesi: Belediye Başkanının huzurunda (Bay A. T. Carpenter). Thomas Baker açık havada uyumaktan suçlu bulunmuştur. On dört gün hapis cezasına çarptırılmıştır.

Glasgow Merkez Polis Mahkemesi: Nahiyeye müdürü Dunlop'un huzurunda. Edward Morrison adlı bir delikanlı demiryolu istasyonundaki bir kamyonun on beş armut çalmaktan mahkûm edilmiştir. Yedi gün hapis cezası.

Doncaster Borough Polis Mahkemesi: Belediye meclisi üyesi Clark ile öteki sulh hâkimlerinin huzurunda. James M'Gowan, Kaçak Avcılığı Önleme Yasası uyarınca kaçak avlanma aletleri ve birkaç tavşanla birlikte bulunmaktan suçlanmıştır. 2 sterlin para cezası ve mahkeme masraflarını karşılamaya ya da bir ay hapis cezasına çarptırılmıştır.

Dunfermline Mahkemesi: Şerif Gilles185ker, F. Tidsbury, E. Holmes ve Dr. R. Nesbitt'in huzurunda. Joseph Jackson, Charles Nunn'a saldırmaktan suçlu bulunmuştur. Ortada hiç sebep yokken, yüzüne şiddetli bir yumruk atmış, onu yere devirmiş ve kafasının yan tarafına tekme atmıştır. Adam bilincini kaybetmiş ve on dört gün tıbbi tedavi görmüştür. 21 şilin para cezasına çarptırılmıştır.

Perth Mahkemesi: Şerif Sym'in huzurunda. David Mitchell kaçak olarak avlanmaktan suçlu bulunmuştur. Sonuncusu üç yıl olmak üzere, hakkında iki mahkûmiyet kararı vardır. Şerifin altmış iki yaşında olan ve av bekçisine karşı direnmeyen Mitchell'e yumuşak davranması istenmiştir. Dört ay hapis cezasına çarptırılmıştır.

Dundee Mahkemesi: Şerif vekili R. C. Wal186lis ve G. Gillagan huzurunda. On altı yaşındaki Alfred Masters, yatacak yeri ve geçinecek parası olmadığından açık havada uyuduğu için suçlu bulunmuştur. Yedi gün hapis cezasına çarptırılmıştır.

Salisbury Şehir Mahkemesi: Belediye Başkanı ve sulh hâkimleri C. Hoskins, G. Fullford, E. Alexander ve W. Marlow huzurunda. James Moore, bir dükkânın önünden bir çift çizme çalmaktan suçlu bulunmuştur. Yirmi bir gün hapis cezasına çarptırılmıştır.

Horncastle Polis Mahkemesi: Papaz W. P. Massingberd, Papaz J. Graham ve Bay N. Lucas Calcrafi'nin huzurunda. Genç bir işçi olan George Brackenbury, sulh hâkimlerinin sebepsiz yere yapılan vahşi bir saldırı olarak niteledikleri yetmiş yaşını aşmış James Sargeant Foster'a saldırmaktan suçlu bulunmuştur. 1 sterlin 5 şilin ve mahkeme masraflarını karşılama cezasına çarptırılmıştır.

Worksop Mahkemesi: Sulh hâkimleri F. J. S. Foljambe, R. Eddison ve S. Smith'in huzurunda. John Priestley, Papaz Leslie Graham'a saldırmaktan suçlu bulunmuştur. Sarhoş olan davalı o sırada bebek arabası sürmekteydi; arabayı bir kamyonun önüne itmiş ve bunun

Seymour ve diğer sulh hâkimlerinin huzurunda. Henry Thor188western Polis Mahkemesi, Londra: Bay Rose'un huzurunda. John Probyn, bir polis memuruna saldırıp ağır bir şekilde dövmeğe suçlu bulunmuştur. Tutuklu karısını tekmelemiş, bu arada onun vahşetine karşı koymaya çalışan bir başka kadına da saldırmıştır. Polis memuru onu evine girmek için ikna etmeye çalışmış, ama tutuklu birden polis memurunun üzerine saldırıp yüzüne bir yumruk atarak yere devirmiştir. Polis memuru yerde yatarken tekmelemiş ve boğmaya yeltenmiştir. Sonunda tutuklu bile bile polis memurunun belden aşağısını tekmelemiş, polisi uzun süre görevini yapamayacak şekilde yaralamıştır. Tutuklu altı hafta hapis cezasına çarptırılmıştır.

Lambeth Polis Mahkemesi: Bay Hopkins'in huzurunda. On dokuz yaşında olan ve bir koroda şarkı söyleyen "Bebek" Stuari adlı bir genç kız, 5 şilin yemek ve yatak borcu olduğundan ve yalan bilgi vererek Emma Brasier'ı dolandırmaya kalkmaktan suçlu bulunmuştur. Davacı Emma Brasier Atwell Yolu'nda bir pansiyon işletmektedir. Tutuklu Crown Tiyatrosu'nda çalıştığını söyleyerek

190hapel'deki Yahudiler bile gırtlığımızı kesiyorlar."

Cevap, "Onları suçlayamazsın," oldu. "Onlar da tıpkı bizler gibi ve yaşamak zorundalar. Sizden daha ucuz çalışıp işlerinizi elinizden alan insanları suçlamayın."

den daha fazla umursar elbette ve onların aklıktan öldüğünü görmeye dayanamaz. Bu yüzden işveren ücretlerini düşürür ve böylece sana da yol görünür. Ama o zavallıyı suçhapel'deki ucuz işgücün burada devreye girer. Vasıfsızdırlar, sendikaları yoktur, birbirlerinin gırtlığını keserler. Eğer bizler de güçlü bir sendikaya üye olmazsak bizim de gırtlığımız kesilir."

Tartışma daha fazla uzamadan, Mile End Waste'teki bu adam, şayet iki adam tek bir işin peşindeyse ücretlerin düşmeye mahkûm olduğu konusunda düsturunu gösterdi. Eğer meselenin daha derinlerine inmiş olsaydı, diyelim ki yirmi bin üyesi olan güçlü bir sendikanın, yirmi bin işsiz, sendikalı işçilerin yerine işe girmeye çalıştığında, ücretleri yüksek

194beyni yeterince hızlı çalışmadığı ve yetenekli olmadığı için buradadırzayıf bedeninden ötürü buradadır 196tılanmıştır:

"Widnes'de Sullivan'ın işyerinde çalışıyordum. Burası daha çok İngiliz Alkali Kimyasalları Fabrikası olarak bilinir. Bir sundurmada görevliydim, avluyu geçmem gerekiyordu. Gece saat ondu ve her taraf karanlıktı. Avluyu geçerken bir şeyin bacaklarımı kapıp sı/aştırdığını hissettim. Bilincimi kaybetmişim; bir iki gün hiçbir şeyden haberim olmadan baygın bir halde yatmışım. Ertesi pazar gecesi ayıldı197da'daki arkadaşlarımın yanına gidebilmem için fabrika yöneticilerinden bana elli sterlin verilmesini istemeyi düşündüğünü söyledi" Zavallı M'Garry! Hırslıydı, birden fazla vardiyada çalıştığı için diğer işçilerden daha çok para kazanıyordu ve ağır bir iş yapılmı198199201

* Mili: Bir sentin onda biri.

203204mento Üyesi ve Kuzey Dokumaclar Birliği'nin temsilcisi, tekstil işçilerinden yana bir tavır alarak bu önergeye karşı çıktı ve tekstil işçilerinin çocuklarının kazançlarından vazgeçemeyeceklerini, yalnız başlarına elde ettikleri gelirle yaşayamayacaklarını belirtti. 514,000 işçinin temsilcileri bu önergeye karşı oy kullanırken, 535,000 işçinin temsilcileri de önergenin lehinde oy kullandı. 514,000 işçi, on beş yaşından küçük çocukların çalışmasını yasaklayan böyle bir önergeye karşı çıkıyorsa, bu, ülkedeki çok sayıda yetişkin işçiye ge

206
muş; aynı zamanda adamın hastalığının da kravatlar zararlıdır. Hele bunları kullanacak ve satacak olanlar göz önünde bulundurulursa.

Bir başka seferinde Bay Holmes yiyecek çaldığı için polis mahkemesinde suçlu bulunan on iki yaşında küçük bir kızı ziyaret ettiğinde kızın, dokuz yaşında bir oğlan çocuğuna, yedi yaşındaki sakat bir oğlan çocuğuna ve bir de daha küçük bir çocuğa analık ettiğini gördü. Annesi duldu ve bluz dikiyordu. Haftada 1.25 dolar kira ödüyordu. İşte size, kadının evini idare etmek için yaptığı son alışverişin hesabı: Çay, 1 sent; şeker, 1 sent; ekmek, 1/2 sent; margarin, 2 sent; yağ, 3 sent ve yakacak odun, 1 sent. Yumuşak ve rahat ailelerin iyi ev kadınları, kendinizin böyle bir parayla alışverişe çıktığınızı, evi idare ettiğinizi ve beş kişilik bir sofraya hazırladığınızı hayal edin. Bu arada da küçük erkek ve kız kardeşleri için yiyecek çalmaması için on iki yaşında analık yapan kızınızdan gözlerinizi ayırmayacaksınız. Bir kâbus gibi sıralanan bluzları dikecek, dikecek, dikeceksiniz, ki bu bluzlar sizin için hazırlanmış olan yoksul tabutuna ve kasvetine uzanmaktadır.

Lord Alfred Tennyson: İngiliz yazar (1809ken "değişmez" romanesk ögelere de yer verdi.

sı'na yığıldığı düşünülmemelidir, ama akıntı güçlü bir şekilde o yöne doğru akıyor. Kentin yoksul mahalleleri sürekli yok ediliyor ve evsiz kalan büyük bir kalabalık Doğuya doğru sürükleniyor. Son on iki yıl içinde, "Sınırın dışındaki Londra" diye adlandırılan ve Aldgate'de, bir adam ve kansı yaşları yirmi üç, yirmi bir, on dokuz ve on altı olan dört oğulları ve yaşları on dört ve yedi olan iki kızları bir el arabası bütün bir ev halkının eşyalarını ve uyuyan çocukları bir seferde taşımaya yeter213rumdaymış ve hayatında daha önce buna benzer hiçbir şey görmemiş. Her şey tamamen haşaratla kaplanmış.

Doktor ise şunları söyledi: "Merhumeyi sırtüstü şömüne paravanasının karşısında yatar bir halde buldum. Üzerinde bir elbise, ayaklarında ise çorapları vardı. Vücudunda türlü türlü haşarat kayıyordu ve odadaki bütün elbiseler böcekler yüzünden renk değiştirip tamamen grileşmişti. Çok kötü beslendiğinden sıskaydı. Bacaklarında derin yaralar vardı ve çorapları da bu yaralara yapışmıştı. Yaraların nedeni ise haşarattı."

İncelemede bulunan bir adam şöyle yazıyordu: "Zavallı kadının bedenini morgda yatarken görme talihsizliğine sahip oldum ve şimdi bile bu ürkütücü görüntü gözümün önüne geldikçe içimi titretiyor. Orada morg

mamaktadır.

Zulu'lann arasında uzun bir süre yaşamış olan Piskopos Wilkinson kısa bir süre önce şöyle demişti: "Hiçbir Afrika köyünün reisi, genç erkek ve kadınların, oğlan çocuklarıyla kızların böyle bir arada yaşamasına izin vermez." Piskopos aşın kalabalık ailelerin çocuklarına atıfta bulunmuştur. Beş yaşındaki bir çocuğun öğrenecek hiçbir şeyi yoktur ve buna karşılık öğrenmemesi gereken birçok şey vardır. Oysa onlar öğrenilmemesi gereken şeyleri öğrenmektedirler.

Gettadaki herkesin bildiği bir gerçek var ki, o da yoksulların evleri, zenginlerin konaklarından daha çok kâr getirir. Yoksul işçi bir hayvan gibi yaşamakla kalmaz, aynı zamanda zengin bir adamın bol konforlu evi için ödediğinden daha fazlasını öder. Yoksulların ev bulması için aralarında korkunç bir yarışma vardır. Odadan daha fazla sayıda evsiz barksız insan vardır, çok sayıda insan başka sığınacak bir yer bulamadıklarından düşkünler evindedir. Sadece evler kiraya verilmekle kalmaz, kiraclar tarafından da en küçük odasına kadar kiraya verilir. Hatta odaların içindeki yerler de kiraya verilir.

yatak kiralama konusu üzerinde bir otoritedir. Yani, bir yatağı üç kiracı kiralamaktadır, her biri sekiz saat yatmakta ve böylece yatak hiç soğumamaktadır; bu arada yatağın altındaki yer de bunun gibi üçüzlüyahepsi yaklaşık iki buçuk metreye üç metre olan 51 oda216ney'deki bir sokakta kiralar sadece iki yıl içinde 3.25 dolardan 4.50 dolara yükselmiştir; bir başka sokakta ise 2.75 dolardan 3.75 dolara yükselmiştir.

Whitechapel'de ise kısa bir süre önce 2.50 dolara kiralanan iki odalı evler şimdi 5.25 dolar etmektedir.

Doğuda, batıda, kuzeyde ve güneyde kiralalar sürekli yükselmektedir. Bir dönümü 100,000 dolardan 150,000 dolara yükselen arazi için birilerinin mal sahibine bu parayı ödemesi gerekir.

Avam Kamarası'ndan Bay W. C. Steadlılaştırılmıştır; dayanıklılıktan ve güçten yoksun kaldırım halkıdır. Erkekler, fiziksel açıdan insanların olması gerektiğinin birer karikatürü haline gelmişlerdir. Kadınları ve çocukları soluk yüzlü ve kansızdırlar, gözleri mor mor halkalanmıştır, kambur ve sarsaktırlar; genç yaşta şekilsizleşirler ve güzellikten hayatları boyunca uzak kalırlar.

İşin daha da kötüsü, getto insanları bozulmaya terk edilmiş ve hâlâ bozulmaya devam eden bir soydur. En az yüz elli yıldan beri bu insanların iyi yanları kurumuştur. Kuvvetli erkekler, yiğit, insiyatifi ve hırsı olanlar yeni ülkeler ve uluslar yaratmak için dünyanın daha taze ve daha özgür bölgelerine giderler. Bunlardan yoksun olanlar, elleri, kafaları ve yürekleri zayıf olanlar, çürümüş ve tir. Geriye kederle bozulmuşlar kalır, bunların çoğu da gettoda en derindeki derinliklere batırlar. Onlardan çekilen yaşam şarabı, kendisini dünyanın geri kalanı üzerine kan ve yeni nesiller olarak saçar. Ondan arta kalanlar ise posadır, kendi içlerinde ayrıma uğrar ve batağa batırlar. Hayasızlaşıp hayvan219cuklarının hatını uğruna kocasının serbest bırakılması için hâkime yalvanr.

Kadınlar bağınıp çağırın cadaloz, umutlarına başvurmanın yerinde olacağına karar veriyorum. Frederick Harrison beni her zaman sağlam kafalı ve kontrolünü hiç kaybetmesiyse, uygarlık, insanlığın büyük çoğunluğunu lanetleyecek demektir."

Yüzde doksan! Bu rakamlar insanı dehşete düşürecek gibidir, yine de Rahip Stopford Brooke korkunç bir Londra tablosu çizdikten sonra, bu rakamı yanın milyonla çarpmak

222tılannı da ellerinden çaldı. İçki denen iblis onları ele geçirdi. Elbette yolun her iki ucunda meyhaneler vardı. Bannmak, ısınmak, toplumdan ve unutulmuşluktan kaçmak için oraya sığındılar. Daha da borca batarak oradan çıkarlar, duygulan perişan olmuş, beyinleri yanmaktadır. İçki için yapmayaktan şey yoktu. Ve birkaç ay içinde baba hapse girdi, anne ölüm döşeginde, kızlar sokaklardaydı. Bunu yanm milyonla çarpın, yine de gerçek rakamın altında olacaksınız."

Bu dünya üzerinde bu "korkunç Doğu Yanal Green'i ile ta Doğu Hindistan nhtımlanna kadar Doğu Yakası. Hayatın rengi gri ve ölüdür. Her şey çaresiz, umutsuz, tekdüze ve pistir. Banyo küvetleri bütünüyle bilinmez şeylerdir, tannların lezzetli yiyecekleri kadar mitseldir. İnsanların kendileri pistir, temizlik için yapılan herhangi bir girişim son derece komik bir şeymiş gibi, acıklı ve trajik olmadığı zamanlarda, ulumalı kahkahalarla karşılanır. Garip ve iğrenç kokular yağlı rüzgârla sürüklenerek gelir; yağmur yağdığında gökten su değil de daha çok yağ akar gibidir. Arnavut kaldırımları yağla köpük bağlar.

Burada millerce uzunluktaki kirli tuğlalı

224dırabilir ve tıpkı Batı Yakası'mın bir zamanlar kendilerini düşürdüğü gibi orayı da uçuruma iterek kendi Doğu Yakalarına benzetebilirler. Durum ne olursa olsun, seri ateş eden silahların ve savaşın modern makinelerinin önünde çok daha hızlı ve kolayca yok olacaklardır.

227228ya da tütsülenmiş ringa balığınınlık biftek 229yorsa, o zaman gemi de hıza ve islime sahip olamayacaktır, hepsi bu kadar. İngiliz bir işçi Amerika'ya geldiğinde bunun kanıtı ortaya çıkar. New York'ta, Londra'da olduğundan daha fazla tuğla örecektir, St. Louis'de daha fazla tuğla örecektir, San Francisco'ya vardığında ise bu çalışma son haddine ulaşacaktır. Yaşam standardı sürekli olarak yükselir.

Sabahın erken saatlerinde, sokaklar işlerine giden işçilerle dolduğunda, birçok kadın yaya kaldırımlarında yanlarında ekmek torlir. Onların birçoğunun ve ailelerinin yaşadığı

231

Bu arada, yeri gelmişken söyleyeyim, buralarda bir insanın yemek yemeden önce parayı ödemesi beklenir, eğer kılıksızsa yemek yemeden önce parayı ödemeye zorlanır.233cak sözler etti.

Zaten hazırcevap biri değilimdir, ama o söylediğim birkaç sözü bile beni yerle bir etti ve ben yenilmiş bir adam olarak acele çayımı yudumladım. Bu arada sokağa çıktığımda hâlâ arkamdan sövüp sayıyordu.

Londra'da 300,000 kişi tek odalı yerlerde yaşarken, 900,000 kişi yasa dışı, sağlıksız koşullarda yaşamaktadır. 38,000 kişi ise kamuya ait evlere kayıtlıdır; bu yerler günlük dilde "yatakhaneler" olarak bilinir.

Yatakhanelerin birçok çeşidi vardır, ama bir bakıma birbirlerinin benzerleridirler. Pis ve küçük olanlarından çok büyük olanlarına kadar hepsi hükümete yüzde beş komisyon sağlar ve bu yerler hakkında hiçbir şey bilmeyen şıklık meraklısı orta sınıf insanları tarafından açıkça övülürler. Onların bilmedikleri şey, buraların oturulamayacak kadar kötü yerler olduklarıdır. Böyle söyleyerek damlannın aktığını ya da duvarlarının çatlak olduğunu demek istemiyorum; demek istediğim, buralardaki hayatın alçaltıcı ve sağlığa zararlı olduğudur. "Yoksul adamın oteli," derler buralara çoğunlukla, ama bu deyim bir karikatürdür.

lanna göz atmama izin verin: Whitechapel yanından tam anlamıyla binanın mahzeni diyebileceğimiz yere inen merdivenler bulunuyordu. Mahzende büyük, loş ışıkla aydınlatılmış iki oda vardı, işçiler yemeklerini burada pişirip yiyorlardı. Ben de kendime yemek pişirmeye niyetlendim ama içerinin kokusu bir anda iştahımı kesti, ya da daha doğrusu iştahımı benden çekip aldı. Bunun üzerine diğer adamların yemek pişirip yemelerini seyretmekle yetindim.

237mezsiniz ya da buna benzer bir şey yapamazsınız. Aslında, hiç kapı yoktur, sadece bir giriş vardır. Eğer bu yoksullar otelinde misafir olarak kalmak istiyorsanız, bütün bunlara ve bu cezaevi kurallarına katlanmak zorundasınız. Bu kurallar size sürekli olarak sizin bir hiç olduğunuzu hatırlatır, size ait çok küçük bir ruhunuz vardır ve bu konuda söylenecek başka hiçbir şey yok.

Şimdi ben günlük işini yapmış olan bir adamın en azından kapısını kilitleyebileceği ve eşyalarıyla birlikte güvenli olabileceği kendine ait bir odasının olması gerektiğini ileri sürüyorum. Burada istediği gibi oturabilmeli, pencere kenarında bir şeyler okuyabilmeli ya da dışarıyı seyredebilmeli; istediği zaman gelip istediği zaman çıkabilmeli; sırtında ya da ceplerinde taşıdıklarının dışında birkaç kişisel eşyasını bu odaya bırakabilmeli; annesinin, kız kardeşinin, sevgilisinin, balerinlerin, buldogların ya da canı neyi isterse onun resmini aşabilmeli; kısacası, bu dünyada kendine ait bir yer olmalı ve burası hakkında şunu söyleyebilmen: "Burası benim, benim şatom; dünya buranın kapısının eşiğinde biter; buranın tek efendisi benim." O zaman bu adam daha iyi bir vatandaş olabilecek; günlük işini çok daha iyi yapacaktır.

239241242

244245katlanmıştır. Bundan kaçınmanın bir yolu yoktur. Tesadüfidir. Bir aile, Uçurum'un dibinden kaçması için şansları olduğu gibi, bir anda Uçurum'un dibini de boylayabilir. Şans soğuk, acımasız rakamlara indirgenebilir ve bu rakamlardan birkaçını burada vermek hiç de yersiz değildir.

Sir A. Forwood'un hesaplarına göre;

Yılda her 1400 işçiden biri ölür.

Yılda her 2500 işçiden biri tamamen sakatlanır.

Yılda her 300 işçiden biri sürekli olarak kısmen sakatlanır.

Yılda her 8 işçiden biri geçici olarak sakatlanır (3 ya da 4 hafta).

Ama bunlar sadece sanayideki kazalardır. Gettoda yaşayan insanlar arasındaki ölüm oranı korkunçtur. Batı Yakası'nda yaşayanların ortalama yaşam süresi elli beş; Doğu Yakası'nda yaşayanların ortalama yaşam süresi ise otuz yıldır. Bu demektir ki, Batı Yakası'nda yaşayan bir insanın yaşama şansı Doğu Yakası'ndakine göre iki mislidir. Savaş başka bir konu! Güney Afrika'daki ve Filipin

ficer'in kısa bir süre önce açıklanan bir raporundan yapılan aşağıdaki alıntıdan başka hiçbir şey doğrulayamaz; ki bu rapor sadece Liverpool için geçerli değildir.

Birçok evde avlulara çok az güneş ışığı girmektedir. Evlerin içindeki hava ise her zaman çok kötüdür. Nedeni de duvarların ve tavantesi'nin yoksullann evlerini neşelendirmek için onlara hediye ettikleri çiçekler ve pencere kenarına koyulan çiçek sandıklardır. Ama bu hediyeler o avlulara göre değildir, çünkü çiçekler ve bitkiler bu sağlıksız çevre koşullarıyla

249250daha önce çalıştığı fabrikadan çıkarılmıştır

253255dı 256tabaşlık etmişti. Alfred iyi bir çocuktu, ama evinde bir sürü dert vardı; para derdi. Ayrıca annesi hastaydı. Buna üzülüyordu, o kadar çok üzülüyordu ki sonunda işini bile yapamaz hale gelmişti. Ustabaşı çocuğun kötü çalıştığını söyleyerek onu işten çıkarmak zorunda bırakıldığını belirtti.

Hâkim ansızın, "Söyleyecek bir şeyin var mı?" diye sordu.

Sanık bölmesindeki çocuk belli belirsiz bir şeyler geveledi. Hâlâ şaşkındı.

Hâkim sabırsız bir halde, "Ne diyor, memur efendi?" diye sordu.

Mavi üniformalı, çam yarması gibi adam kulaklarını tutuklunun dudaklarına yaklaştırdı ve sonra yüksek sesle, "Çok üzgün olduğunu söylüyor, efendim."

"Hapishaneye geri yollayın," dedi Efendi; bir sonraki dava başlamak üzereydi, ilk tanık şimdiden yemin etmişti bile. Şaşkın ve hiç orali olmayan çocuk, gardiyanla birlikte salondan çıktı. Her şey bu kadardı, davanın başlamasıyla bitmesi beş dakika sürmüştü. Daha sonra sanık bölmesinde iki hantal hayvan gibi duran adamlar muhtemelen on sent

tediysen, neden yapamadın, bu işi neden bi

259ken, kanala atlamayı tercih ettiğinde çok mantıklı ve dengeli olduğunu iddia ediyorum. Hatta daha da ileri giderek iddia ediyorum ki, bu dünyada elli iki yıl hizmet ettikten sonra Ellen Hughes Hunt'in elinden hayatın tüm zevklerinin çalınmasına izin veren toplumu geçici cinnetle suçlasaydı jüri çok daha akıllıca bir iş yapmış olurdu.

Geçici cinnet ha! Ah, bu lanet olası deyimler, dilin bu yalanlan. Karnı tok sırtı pek kişiler bu deyimlerin altına sığınyor, aç ve sırtı çıplak kardeşlerinin ve kız kardeşlerinin sorumluluğunu almaktan kaçınıyorlar.

Doğu Yakası'nın gazetesi Observefm. bir sayısından aşağıdaki sıradan olayları alıntılıyorum:

Johnny King adlı bir gemi ateşçisi intihara girişmekle suçlanmıştır. Davalı çarşamba günü Bow polis karakoluna giderek görevlilere zor durumda olduğu ve iş bulamadığı için fosfor macunu yuttuğunu söylemiştir. King içeri alınmış ve kusturucu bir ilaç verilmiş ve zehiri küsmüştür. Davalı, şimdi yaptığı işten pişman olduğunu söylemiştir. On altı yıllık sicilinde en küçük bir leke bulunmadığı hal261

bütün komşuları bunu vurguladılar. Bu mübarek adam düzenli çalışıyor, ılımlı bir hayat sürüyor ve her şey yolunda gidiyordu.

Ve sonra olan oldu. Cavilla, Bay Beck adında bir müteahhidin hesabına çalışıyor ve patronun Trundley Road'daki evlerinden birinde oturuyordu. Bay Beck, atından düşmüş ve ölmüştü. Olaya neden olan azgın bir attı ve dediğim gibi olan olmuştu. Cavilla'nın yeni bir iş ve başka bir ev araması gerekiyordu.

Bu anlattıklarım on sekiz ay önce olmuştu. Genç adam on sekiz ay boyunca hep mücadele etti, hiç yılmadı. Batavia Road'daki küçük bir evde iki üç oda tuttu, ama bir türlü iki yakasını bir araya getiremedi. Düzenli bir iş bulamamıştı. Her türden gelip geçici işlerde bir erkek gibi çalıştı, karısı ve çocukları gözlerinin önünde açlıktan ölüyorlardı. Kendisi de açlık çekiyor, her geçen gün kuvvetten düşüyordu, sonunda hasta oldu. Bunlar üç ay önceydi, ondan sonra yiyecek bulmak kesinlikle imkansızlaştı. Hiç şikâyet etmiyor, ağızlarını açıp tek kelime söylemiyorlardı. Ama yoksul insanlar bunu biliyorlardı. Batavia Road'daki ev kadınları onlara yemek gönderiyorlardı. Ama Cavilla'lar öylesine saygıdeğer kimselerdi ki yemek onların nest'in gırtlığını kesti. Sonra ölümler yanına oturdu ve onları ta hava kararıp da polis gelene kadar seyretti. Memurlar içeri doluştukları zaman onlardan gaz metre makinesine bir peni atmalarını rica etti. Görevliler gaz ışığında olanı biteni daha iyi görebilirdi.

Frank Cavilla şimdi mahkemede idi. Üzerinde son derece eski, kurşuni renkte bir elbise vardı ve yakalık takmıyordu. Gür siyah saçlı, siyah, anlamlı bakışlı, muntazam burunlu ve çeneli, dalgalı, ince bıyıklı yakışıklı bir adamdı.

265

ki bedenlerin işlevlerinin muhafaza edilmesi için gerekli olan yiyecek, ısı ve giyecek buralarda sağlanamaz; erkekler, kadınlar ve çocuklar terbiyenin ortadan kalktığı inlere tı

268269270lan olduğunu söylemişlerdi; ancak odaya taşındıktan sonra dört çocukları olduğu ortaya çıkıyor. Bir süre sonra beşincisi doğuyor ve ev sahibi bu işe bir son vermeleri için onları uyandırıyor. Onu umursamıyorlar. Bu sefer sık sık yasayla işbirliği yapan sağlık müfettişi geliyor ve arkadaşşıma yasal işlemleri başlatmasını söylüyor. Arkadaşım onları sokağa atamayacağını belirtiyor. Aileye gelince, onlar da hiç kimsenin bu kadar çok çocukları varken onlara kiralık yer vermeyeceğini söyleyerek yalvarıyorlar, ki bu yoksulların en yaygın şikâyetlerinden biridir. Ne yapılabilirdi ki? Ev sahibi iki arada bir derede kalmıştı. Sonunda mahkemeye başvurdu, hâkim de olayı incelemek için eve bir memur gönderdi. O günden bu yana yirmi gün geçti ve hâlâ hiçbir şey yapılmadı. Bu nadir görülen bir olay mıdır? Kesinlikle hayır, oldukça yaygındır."

Geçen hafta polis uygunsuz bir eve baskın yaptı. Bir odada iki küçük çocuk bulundu. Tutuklandılar ve evde çalışan fahişe kadınlarla aynı yerde oturmakla suçlandılar. Ço272dan Whitechapel'e yürüdüm, daha sonra yürüyüşüme devam ederek güneşe, Leman So273274275rum'un dibine yuvarlanmışlardı. Hele on dört yaşlarında bir oğlanla, altı yedi yaşlarında bir başka oğlanı hiç unutamayacağım. Bembeyaz, hastalıklı suratlarıyla, her ikisi de evsiz olan bu çocuklar sırtlarını parmaklıklara dayamış kaldırımda oturuyorlar ve gözlerinin önünde akan bu rezillik seline bakıyorlardı.

Bunlar uygunsuz ve ihtiyaç duyulmayan kişilerdi! Sanayii onları işe almak için can atmıyordu. Binlerce işsiz arasında insan gidip de iş bulamaz. Giriş kapısının önünde yığılan nhtım işçileri, ustabaşı kendilerine iş vermeyince lanetler okuyarak geri dönüyorlardı.

la, onları besleyecek yeterince yiyecek ve barınacak yer sağlayabileceği bir iş bulmadığı için karısının ve çocuklarının gırtlığını kesmişti.

Uygunsuz ve ihtiyaç duyulmayan kişiler! Sefil, iğrenç ve unutulmuş olan bu insanlar toplumsal mezbahalarda ölüyorlardı. Oropuluğun tohumları; erkek, kadın ve çocukların orospuluğunun, etin ve kanın orospuluğunun, kısacası, işin ve çalışmanın orospuluğunun. Eğer bu, uygarlığın insan için yaptığı en iyi şeyse, o zaman bize uluyan, çıplak vahşeti verin. Yabani topraklarda, çöllerde, mağaralarda ve inlerde yaşamak, makineye esir olup bir Uçurum'un dibinde yaşamaktan çok daha iyidir.

yebiliyorum. Ama artık çok geç. Yediklerimin hepsi, çocukken yiyemediklerimin yerini tutamaz. Babam Londra'ya taşradan geldi. Annem öldü ve biz altı çocuk babamla birlikte iki küçük odada yaşıyorduk.

"Babam çok zorluklar çekti. Bizi başından

* Amerikalı ve devlet adamı ve Amerikan başkanı (1809279sallık giderek azalır ve daha sonra doğan çocuklar daha çelimsiz olur."

"Birbirlerine destek olurlarsa hayır," diye karşılık verdi. "Doğu Yakası'na her geldiğinde yaşı sekiz ile on iki arasında değişen, yapılı, iyi gelişmiş, sağlıklı görünen bir çocuk gördüğünde, ona bir sor, onun ailenin en küçüğü ya da en azından en küçüklerinden biri olduğunu öğrenirsin. Bunun nedeni şudur: Büyük çocuklar küçük çocuklardan daha çok açlık çekerler. Küçükler doğdukları zaman, büyükler çalışacak yaşa gelmişlerdir, böylece aile bütçesine daha çok para girer ve sofrada daha fazla yiyecek bulunur."

281

283284desidir. Şimdi de yoksullar yasasından yararlanarak yaşayan bir işçiyi ele alalım. İki çocu<

286saydı her bir kentin nüfusu 60,000 olurdu; sefalet azaltılmış değil sadece dağıtılmış olur ve toplam sefalet aynı büyüklükte kalırdı.

Bay B. S. Rowntree, yaptığı kapsamlı bir incelemeyle Bay Charles Booth'un başkent için kanıtladığı gerçeklerin bir taşra kenti için de doğru olduğunu kanıtlamıştır. Yani kentte oturanların dörtte biri bedensel ve ruhsal yönden yıkıma uğrayan bir yoksulluğa mahkûmdur; kent sakinlerinin dörtte biri yeterli beslenecek para kazanamadıkları gibi, iyi gi287li halkın çöğlkları. Ve bu, bir kişinin, bin kişi için ekmek yapabileceği gerçeğine karşın böyledir; bir işçi 250 kişi için pamuklu, 300 kişi için yünlü elbise, 1000 kişi için ayakkabı yapar. Bu, 40,000,000 kişinin oturduğu büyük bir eve benziyor ve ev kötü idare ediliyor. Gelir gerçekten iyi, ama yönetimde bir yerde yanlış bir şeyler var. Beş kişinin bin kişiye yetecek kadar ekmek yapabildiği ama yine de milyonlarca kişinin yiyecek ekmek bulamadığı bir yerde bu büyük evin yanlış yönetilmediğini kim ileri sürmeye cüret edebilir?

1900). Erkekliğe ve erkeksiliğe estetik bağlamda duyduğu hoşgörüyü eserlerinde açığa vurdu. Bir estetik ve "sanat sanat içindir" akımının önde gelen isimlerindedir. En önemli yapıtı Dorian Gray'in Portresidir.

* Bayan Grundy: Geleneksel düşüncenin gündelik hayata uyguladığı sansürü temsil eden hayali bir İngiliz karakteri.

çünkü oda çok küçüktüryine aynı odada. Burada çamaşırlar

o da yatakları varsalı, onlara acınmalıdır. Londra'da ailelere bölünmüş 300,000 insan tek odalı evlerde yaşamakta, 900,000 kişi ise 1891'de kabul edilen Kamu Sağlığı Yasası'na aykırı koşullarda ikamet etmektedir.

ton'da on iki düzinesi üç çeyrek peniye kâğıt menekşe yaparken çocuk yuvaya götürülüyor. Ama bu sırada ortaya bu annelerin boy ölçüşemeyecekleri daha çok çocuk ve kâğıt menekşe yapan kadın çıkıyor. Bu kâğıt menekşe yapan kadınlar her çiçeği dört kez elden geçirirler, yani üç çeyrek peni kazanmak için bu çiçeklerin 576 kere elden geçirilmesi gerekir. Kadın, günde on sekiz sent kazanmak için çiçekleri 6912 kere elden geçirir. Yani aslında soyulmaktadır. Sırtında birileri vardır ve Güzel'e, Doğru'ya ve İyi'ye özlem duymaları için açılan sergiler yükünü hafifletmez. Bu amatörler onun için hiçbir şey yapmaz; gün boyu çocuk için yaptıkları da çocuk eve geldiğinde geceleri mahvolur.

Hepsi birlikte, temel bir yalanı öğretmek için bir araya gelmişlerdir. Bunun bir yalan olduğunu bilmezler, ama onların bunu bilmemesi bunun gerçek olmasını sağlamaz. Ve telkin ettikleri yalan "tutumlu" olmaktır.

Verilecek bir örnek bunu kanıtlayacaktır. Aşın kalabalık olan Londra'da iş bulma şansı için girişilen mücadele kıyasıyadır ve bu mücadele296mes'dir. Dr. Barnardo bir çocuk avcısıdır. Öncelikle bu çocukları henüz çok küçükken, kötücül toplumsal kalıp tarafından biçimlendirilmeden önce yakalar ve onları başka daha iyi toplumsal kalıpta biçimlenip büyümeleri için yurt dışına gönderir. Bugüne kadar çoğu Kanada'ya olmak üzere yurt dışına 13,340 çocuk yollamıştır ve başarısızlık derecesi ellide bir bile değildir. Bu, bu çocukların kimsesiz ve sürüden ayrılmış, evsiz barksız, anasız babasız oldukları, Uçurum'un dibinden çıktıkları ve ellide kırk dokuzunun insan gibi yetiştirildiği düşünülüşünde mükemmel bir sonuçtur.

Dr. Barnardo her yıl, günde yirmi dört saat sokaklardan dokuz kimsesiz çocuğu yakalar; onun çalışma alanının genişliği kavranyatif önlemlerle vakit geçirmez. Toplumsal sefaleti kaynağına dek izler. Hendek insanları

298299ların da bolluk ve açlık zamanları vardır. İyi zamanlarda eğlenip bayram ederler; kötü zamanlarda ise açlıktan ölürlere. Ama kronik açlığın ne demek olduğunu bilmezler. Dahası, borçları da yoktur.

Batı Okyanusu'nun kıyısındaki Birleşik Krallık'ta İngiliz halkı yaşar. Son derece uygar insanlardır. Yıllık sermayeleri yıllık kişi başına en az 1500 dolardır. Yiyeceklerini, avcılık ya da balıkçılık yaparak değil, çalışarak kazanırlar. Büyük bir kısmı, sığınacak bir dam altından yoksundur. Yine büyük bir kısmı iğrenç koşullar altında barınırlar, onları sıcak tutmaya yetecek kadar yakacakları yoktur, giyim kuşanılan yetersizdir. Sabit sayıda insanın hiç evi yoktur, yıldızların altında açıkta uyurlar. Yaz kış, sokaklarda partalları içinde titreyen insanlara rastlanır. İyi ve kötü zamanları vardır. İyi zamanlarda yeteri kadar yiyecek bulmayı başarırlar, kötü zamanlarda açlıktan ölürlere. Şimdi açlıktan ölüyorlar, dün ve geçen yıl açlıktan ölüyorlardı, yarın ve gelecek yıl da açlıktan ölecekler; çünkü, Innuit halkının aksine kronik açlık çekerler. İngiliz halkı 40,000,000 kişidir ve her 1000 kida yaşamaya çabalar. Dahası, her doğan bebek 110 dolar borçlu olarak doğar. Bunun nedeni Ulusal Borç adı verilen bir hiledir.

Ortalama bir Innuit ile ortalama bir İngiliz arasında dürüst bir kıyaslama yapıldığında hayatın Innuit için daha az zor olduğu görülür. Bir Innuit yalnızca kötü zamanlarda açlık çekerken, bir İngiliz iyi zamanlarda da açlık çeker. Hiçbir Innuit yakacak, giyecek ve ev sıkıntısı çekmezken, İngiliz yaşamak için gerekli olan bu üç temel unsurdan sürekli yoksundur. Bu bağlamda Huxley gibi bir adamın yargısını örnek vermek yerinde olacaktır. Londra'nın Doğu Yakası'nda sağlık memurluğu yaparken edindiği bilgiler sonucunda, en ilkel vahşiler arasında bilimsel araştırmalar yapan bir bilim adamı olarak Huxley şu sonuca varmıştır: "Eğer bana seçme

hakkı verilseydi Hıristiyan Londra'nın insanları arasında yaşamaktansa vahşilerin arasında yaşamayı tercih ederdim."

İnsanları rahata ve huzura kavuşturan yaratıcılık, insan emeğinin bir ürünüdür. Uygarlık ortalama bir İngiliz insanına bir Inuit ile eşit derecede yiyecek ve bannak sağlamakta başarısız olduğuna göre, şöyle bir soru ortaya çıkıyor: Uygarlık, ortalama insanın üretim gücünü artırmış mıdır? Eğer insanın üretim gücünü artırmadıysa, o zaman Uygarlık söz konusu olamaz.

Ama şu hemen kabul edilecektir ki, Uygarlık insanın üretim gücünü artırmıştır. Beş kimyanı larsa elenip ortadan kaldınmalıdır. İmparatorluk, İngiltere için ya kâr ya da zarardır. Eğer zararsa ortadan kaldınmalıdır. Eğer karsa, o zaman ortalama insanın da bu kârdan payını alacak biçimde yönetilmelidir. Ticari üstünlük çabası kârlıysa, buna devam

leksiz"se ülkeye kâr sağlamıyorlar demektir ve ortadan kaldınlmahdırlar. Onlara çift sürdürmek ve patates ektirmek gerekir. Eğer kâr getiriyorlarsa, işlerine devam edebilirler. Ama ortalama insanın, mesleksizlerin çalışarak ürettiği bu kârları paylaşması sağlanmalıdır. Kısacası, toplum yeniden düzenlenmeli, başa becerikli, iş bilir bir yönetim getirilmelidir. Bugünkü yönetim yetersiz olduğuna göre, bu konuda bir tartışma olamaz. Bu yönetim Birleşik Krallık'ın can damarını kurutmuştur. Ülkedeki insanları, birbiriyle rekabet halinde olan ülkelerin ileri kollarıyla mücadele edemeyecek kadar güçten düşürmüşlerdir. Krallığın kendisi kadar büyük olan Batı Yakası ile Doğu Yakası'nı yaratmıştır. Bunlardan biri çürümüş, şamatacı, diğeri ise hasta ve açtır.

Büyük bir imparatorluk yetersiz yöneticilerin ellerinde sarsılıp çökmektedir. İmparatorlukla kastedilen, Amerika'nın dışında, dünyada İngilizce konuşan halkı bir arada namayan sekiz milyon kişi tarafından meydan okunmaktadır.

Ortada bir yanlış olamaz. Uygarlık, insanın üretim gücünü yüz misli artırmıştır, ama yanlış yönetim yüzünden bu Uygarlığın insanları, hayvanlardan daha kötü koşullarda, bugün buz gibi bir iklimde on bin yıl önce taş devrindeki gibi yaşayan vahşi bir Inuit'den daha az yiyeceğe, giyeceğe ve korunacak yere mahkûm bir şekilde yaşamaktadırlar.

Jack London, bu kitabı geçen yüzyılın hemen başında, "üzerinde güneşin batmadığı" Büyük Britanya İmparatorluğu'nun ihtişam ve gücünün doruğunda olduğu bir dönemde (1902) kaleme almıştır. Emekçilerin, bir yüz yıl boyunca verdikleri ağır bedelli mücadelenin sonucunda elde ettikleri hakların tamamen askıya alındığı, insanların günde iki üç işte çalıştıkları, anne babanın geçim derdine düştükleri, çocukların kendi kaderlerine terk edildikleri, berbat çevre ve sağlık koşullarında bulaşıcı hastalıkların, özellikle de veremin kol gezdiği, evsiz barksızların sokak köşelerini paylaşmadıkları bir cehennem çukuru anlatıyor London bize. "Çukurun" adı dönemin Londra'sının "Doğu Yakası". Zenginliğin, refahın yoksulluk üretmeden gerçekleşmediği bir dünyada, o günden bu güne neyin değiştiğini anlamak için, bugün metropol dediğimiz büyük kentlere dönüp bakmak bize kalıyor.

Uçurum İnsanları: Çıkışı olmayan cehennem.